

2012

NAZİM İMANOV

MİLLİ MƏCLİSİN AĞLAMALI GÜLMƏCƏLƏRİ

Sabiq millət vəkildən
gözyaşardıcı siyasi lətifələr – real
hadisələrə yumoristik baxış...

www.kitabxana.net

Milli Virtual Kitabxananın təqdimatında

Nəzim İmanov

**MİLLİ MƏCLİSİN
AĞLAMALI GÜLMƏCƏLƏRİ**

Sabiq millət vəkildən gözyaşardıcı siyasi lətifələr – real hadisələrə yumoristik baxış...

YYSQ - Milli Virtual Kitabxananın

e-nəşri N 15 (2012)

Virtual Redaktoru və e-nəşrə hazırlayanı:

Aydın Xan (Əbilov) - yazar-kulturoloq

YYSQ - Milli Virtual Kitabxana
Bakı - 2012

NAZİM İMANOV

**MİLLİ MƏCLİSİN
AĞLAMALI GÜLMƏCƏLƏRİ**

Milli Məclisdə qazandığım dostlara ithaf edirəm...

Əziz oxucum!

Düşünmə ki, nəşə qeyri-ciddi bir şey oxuyursan. Dünyanın ən ciddi mətləblərini cəmiyyətin diqqətinə gətirmək istəyəndə onları çox vaxt baməzə formada deyirlər. Çünki nəyisə islah etməkdən ötrü ona gül-gül acımaqdan yaxşı yol çətin ki tapıla. Amma bunun üçün də gərək kimsə əvvəlcə acıya-acıya gülə, yəni qaziyəni qələmə ala.

Çox-çox illər əvvəl ağıllı adamlardan biri deyib ki, həqiqətən ciddi olan adam ciddi görünməz. Yəni birisi qaşlarını çatıb sifətinə zəhmli ifadə verirsə, bu hələ onun gerçəkdən ciddi adam olduğuna heç dəlalət etməz. Başqa bir ağıllı adam da deyib ki, dünyanın ən alçaq hərəkətlərini ciddi sifətlə edirlər.

Biz gərək özümüzlə gülməyi bacaraq: özünə gülməyi bacarmayan adamın ruhunda bir natamamlıq olar. Millət də elədir: özünə gülə bilmirsə, demək, ruhu sağlam deyil.

Mən Milli Məclisimizi, necə deyirlər, içəridən tanıyıram. 1995-2000-ci illərdə deputat olmuşam. Özü də, deyilənə görə, ən pisi olmamışam. Müstəqil mətbuat məni bir neçə dəfə “İlin Millət Vəkili” elan edib. Əksər qanunvericilik aktlarının təkmilləşdirilməsində fəal iştirak etmişəm. Özüm də bir çox qanun layihələri hazırlayıb Milli Məclisə təqdim etmişəm. Bəziləri qəbul olunub və indi ölkənin qanunlarıdır. Aralarında “Tender haqqında” və “Qrant haqqında” qanunlar da var. Amma hər halda verdiyim təkliflərin çoxu keçməyib, görünür, ölkəni səliqə-sahmana salmaq heç də hamıya sərf etmir.

Milli Məclisin işini təkmilləşdirmək yolları haqqında mən çox danışmışam, sayını bilmədiyim qədər müsahibələr verib, məqalələr yazmışam. Deputat olduğum dövərdə “Milli Məclisin Nizamnaməsinə əlavə və dəyişikliklər haqqında” Qanun layihəsi də hazırlayıb təqdim etmişəm. “Keçməyib”.

Milli Məclisin işini təkmilləşdirmək deyəndə mən bir neçə köklü dəyişiklik nəzərdə tuturam.

Birincisi, Milli Məclis, Konstitusiyada yazıldığı kimi, hakimiyyətin müstəqil qolu kimi fəaliyyət göstərməlidir. Daha indiki kimi yuxarıdan gələn işarələrlə oturub-durmamalıdır (əslində yuxarıdan yox, aşağıdan: çünki Prezident aparatı Milli Məclisə görə aşağıda yerləşir). Doğrudur, qanunvericiliyimiz buna yetərinə geniş imkan yaratmır, amma bəla burasındadır ki, deputatlarımız əl-ələ verib, qibtəolunacaq bir yekdilliklə olan-qalan səlahiyyətlərini də kiməsə ötürməyə çalışırlar.

İkincisi, hər bir normal parlamentdə olduğu kimi, bizim Milli Məclisdə də effektiv fraksiyalar formalaşmalıdır ki, ictimai mübahisələr küçə dava-söyüşü ilə yox, parlament mülkəlimələri ilə həll olunsun. Fraksiyaların yaradılmasını asanlaşdırmaq lazımdır. Mən parlament demokratiyasını azlığın hüquqlarına qoyulan hörmətlə ölçürəm. Çoxluq, istədiyi qərarı, onsuz da keçirə bilir, amma azlığın da imkanı olmalıdır ki, sözünü desin və qəbul edilən qərarlara təsir göstərə bilsin. Effektiv parlament müxalifəti elə budur. Digər tərəfdən, müzakirəyə çıxarılan ayrı-ayrı məsələlər üzrə fraksiyalar adından ümumi məruzələr hazırlanıb səsləndiriləndə parlament debatlarının səmərəliliyi kəskin şəkildə artır.

Üçüncüsü, hər bir normal parlament kimi, bizim Milli Məclis hökumət üzərində effektiv nəzarət funksiyasını icra etməlidir. İndi biz bundan çox-çox uzağıq. Özü də qanunvericiliyimiz bu nəzarəti qurmağa azdan-çoxdan imkan verir. Məsələn, büdcə müzakirələri gedişində. Amma bunun da iki əngəli var: əvvələ, deputatlarımızın bir qismi bilmir ki, büdcə dinləmələri nə olan şeydir; sonra da, lap bilsə də, sual-təklif verib büdcə layihəsini və bütövlükdə hökumətin işini yaxşılaşdırmağa çalışmaqdan, sağdakını-soldakını tərifləməyi üstün tutur ki, səhəri gün bir xahiş edib iş düzəlsin. Deputat olduğum dövərdə büdcə prosesini təkmilləşdirmək məqsədi ilə Milli Məclisin ayrıca Qərar layihəsini də hazırlayıb təqdim etmişdim. O vaxt o da keçmədi.

Dördüncüsü, Milli Məclis ölkə vətəndaşlarını qayğılandıran problemlərin açıq müzakirə meydanı olmalıdır. Məsələn, bizim parlament rəhbərliyindən başqa heç kəs deyə bilməz ki, Qarabağ düyünü və ya əhalinin sosial-iqtisadi vəziyyəti və onun yaxşılaşdırılması yolları, yaxud rüsvətxorluğun əsl səbəbləri və onların aradan qaldırılması üsulları, onlarca başqa bu qəbil problemlər Milli Məclisdə müzakirə olunmamalıdır. Milli Məclisin strukturu, komitə və komissiyaları ölkənin ən qaynar problemlərinə adekvat qurulmalıdır.

Beşincisi, Milli Məclis cəmiyyətə daha açıq olmalıdır. İnsanlara onun işini bilavasitə zalın içindən izləmək imkanı verilməlidir. Bu, ikitərəfli fayda gətirərdi: həm ictimaiyyət səs verdiyi adamlar və ümumiyyətlə, deputat korpusu haqqında dəqiq məlumata malik olar, həm də deputatların məsuliyyəti artardı (heç olmasa, iclasda oturardılar).

Altıncısı, Milli Məclisin mədəni səviyyəsi yüksəlməlidir. İnsanlara mədəniyyət nümunəsi göstərməli olan parlamentimiz indi təhqir və söyüş meydanına çevrilməkdədir. Milli Məclis rəhbərliyi isə bunun qarşısını qətiyyətlə almaq əvəzinə, əksinə, şərait yaradır.

Bu siyahıda “yeddiinci”, “səkkizinci”, “on səkkizinci” də var. Milli Məclisin işində çox şey dəyişməlidir. Amma bundan ötrü ora müstəqil düşünməyi və qərar verməyi bacaran, öz şəxsi marağını boğub, seçicilərinin mənafelərini əsas tutan, keçmişi çirkə bulaşmamış adamlar gəlməlidir. Bu da ki Sizlikdir!

Həmin insanlar, yaxşı olar ki, iqtisadiyyatı və hüququ bilsinlər. Amma bilməsələr də, yola gedər, təkli doğru-dürüst adam olsunlar, deputat mandatı ilə və bütövlükdə siyasətlə ticarət etməsinlər.

Əziz oxucum, bu kitabçanı oxuduqca gözlərin qarşısında Milli Məclisin bir obrazı yaranacaq. Güman ki, o qədər də ürəkaçan bir mənzərə olmayacaq. Çiyinlərimizi bu ölkənin yükü altına verməliyik ki, burada hər şey gözəl olsun, Milli Məclis də o cümlədən. Daha bu kitabçadan göz önünə gələn kimi yox...

Bizim günlərdə giriş çox populyar olduğuna görə bu kitabçaya da bir giriş lazımdır. Ona görə də, etiraz etmirsinizsə, kiçicik bir

GİRİŞ

1997-ci ildə 8 Mart bayramını hərə bir cür keçirdi: biri xanımına hədiyyə axtardı, bir başqası sevgilisini restorana, ya da əli aşağıydısa, heç olmasa, dənizkənarı parka apardı, üçüncü birisi uşaqlarının anasına telefon edib “işdən çıxıb bilmirəm, darıxma, saa kurufnu padarka almışam, gələndə gətirəyəm” deyib, məşuqəsinin yanına yollandı.

... Mən də bu ağlamalı gülməcələri yazmağa başladım. Nə yaxşı ki, başlamışam. O vaxt başlamasaydım, indi hələ qurtarmamışdım. Zira bir işi başlamamış bitirmək qətiyyənlə mümkün deyil. Rəsul Quliyev demişkən, yüz faiz.

“Faiz” Rəsul müəllimin ən sevimli sözüdür. Xüsusilə də gələcək haqqında danışanda. Təxminən belə: “Sonra mən Azərbaycana qayıdacam, yüz faiz. Xalq məni aeroportda qarşılayıb, yüz faiz deyəcək ki, gəl bizim dərdlərimizə çarə qıl. Mən də 2-3 ilə əsas 14-16 problemin 80 faizini 75 faiz, qalan 20 faizini də 60 faiz həll edəcəm. Yüz faiz”. Bir dəfə şübhə ilə soruşdum ki, bəs bəlkə bu axırncı ehtimalda 90 faiz bəsdir? Əminliklə: “nə danışırısan,-dedi,-bunun 100 faiz olması 100 faizdir”.

Nə isə... Heyf ki, gec başladım. Əvvəlki il yarımında o qədər ləzzətli əhvalat olub yadımdan çıxmışdı ki. Əslinə qalsa, sonrakıların da bir çoxu bura düşməyib. Müxtəlif səbəblərə görə. Məsələn, elə əhvalatlar olub ki, senzura səbəbi ilə heç yazılması deyil. O mənada yox. O mənada ki, işlədilən cümlələr-sözlər adam arasına çıxarılası deyil.

Az-az kitab olar ki, işıq üzü görənə qədər haqqında bu kitabça qədər söz-söhbət gedə. Məsələ belə oldu. Ağlamalı gülməcələrin bir neçəsini yazandan sonra yan-yörəmdəki adamlara danışdı, necə “işlədiyini” yoxlamaq istədim.

Qəribədir ki, bəzən mənə son dərəcə gülməli görünənlərini danışanda dinləyicilərimin heç dodaqları da qaçmırdı. Bəzən isə, əksinə, mənə ortabab kimi gələnlərinə adamlar gözləri yaşarınca qədər gülürdülər. Danışa-danışa, adamların reaksiyasını öyrənə-öyrənə gülməcələrə bəzi intonasiya dəyişiklikləri edirdim. Adi iş gedirdi.

Amma, əvvələn, bu danışdığım adamlar da başqalarına danışdırdılar; ikincisi də, aralarında bəzən jurnalistlər olurdu, bunların da ağzı, namxuda, çox möhkəmdir: eşitdiklərini oxucularından başqa heç kimə söyləməzlər. Beləcə-beləcə gülməcələrin bəzisi az-çox yayıldı. Hətta elə olurdu ki, bir gülməcə beş-altı dairə dolaşdıqdan sonra özümə tamamilə başqa şəkildə qayıdırdı. Orijinaldan yaxşı olanı da olurdu, pis olanı da. Odur ki, ara-sıra qabağınıza tanış əhvalatlar çıxsa, təəccüblənməyin. Həm də ki, bilik atadan yetimdir, anadan yox (Bu söz də məndən qalsın: uşaq anadan yetim olar, bilik-atadan).

Yenə də nə isə... Söhbət yayılandan sonra deputatlar hərdənbir mənə yaxınlaşıb başlarına gələnlərdən danışar və bu əhvalatları da kitaba salmağımı xahiş edərdilər. Amma əksər hallarda janr düz gəlməzdi. Millət vəkillərimiz özləri haqqında ancaq və yalnız qəhrəmanlıq rəvayətləri söyləyərdilər və sidq-ürəkdən istəyərdilər ki, onları, onların fikrincə, müsbət cəhətdən səciyyələndirə biləcək hadisələr “əbədiləşdirilsin”. Adətən belə cavab verməli olurdu ki, “ağlamalıdır, amma gülməli deyil”. Hər halda aydındır ki, əksər deputatlarımız adlarının bu kitabçaya düşməsinə istəyirdilər ki, buna qarşı deyildilər. Mənciyəz də bundan ruhlanırdım və hələ də ruhlanmaqda davam edirəm. Hər halda kitabça çıxana qədər belə idi, çıxandan sonra necə olacaq, bir Allah bilir.

Ona görə də ayrıca (hətta mən deyərdim – xüsusi) qeyd etməliyəm ki, kiminsə haqqında bir əhvalat danışmaq, kiminsə bir sözünü yada salmaq ona, necə deyərlər, sataşmaq niyyətindən çox-çox uzağam. Sadəcə, olan-keçənlərdən bəzilərini məzəli saydığım üçündür ki, onları qələmə almışam. Haqqında

danişdığım adamların bir çoxu ilə mənim çox isti münasibətlərim var, bəziləri ilə hətta “dostuq” deyə bilərəm. Umudluyam ki, bu kitabçada kiminsə inciyə biləcəyi bir şey yoxdur. Potensial inciklərin hamısından bəri başdan üzr istəyirəm ki, üzrxahlığı məndən məhkəmə qaydasında tələb etməsinlər. (Bu bələdan da belə sovuşduq).

Bir də Sizdən bir xahişim var. Bu gülməcələri birnəfəsə oxumayın. Bir-ikisini oxuduqdan sonra fasilə verin. Çaydan-zaddan içib, sonra bir az da oxuyun.

Bir xahişim də var. Tək oxumayın. Dost-yoldaşla, özü də ucadan oxuyun. Tək-tənha oturub nəsə gülməli bir şey oxuyan adam ürəkdən gülə bilmir, çünki həmişə ehtiyatlanır ki, birdən kimsə qəfil içəri girər, onun özbaşına güldüyünü görüb, “Bu yazığın da başına beləcə hava gəldi!” deyər.

Və nəhayət, istəməsəniz, heç yerli-dibli oxumayın. Təki canınız sağ, cibiniz dolu, kefiniz kök olsun!

BİR LƏZZƏTLİ FİLMİN SSENARİSİ

1996-cı ilin Dövlət Büdcəsi müzakirə edilirdi. Baş Nazirin müavini mərhum Tofiq Əzizov (Allah ona rəhmət eləsin!) Hökumət adından etdiyi məruzəsini bitirib suallara cavab verirdi. Sonrasını stenoqramdan götürmüşəm.

(İnanmırsınız, özünüz baxın: Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi iclaslarının protokolları və stenoqramları. Yaz sessiyası, 1996, 2-ci cild, səh. 318-325).

N. İmanov. Hörmətli Tofiq müəllim, 1995-ci ildə vergilər 51,6 faiz toplanıb. Siz də dediniz ki, dünyada ikinci bir dövlət tanımırınsınız ki, orada belə bir şey olsun. İndi, Sizcə, Hökumət nə etməlidir?

T. Əzizov. Bilirsiniz, biz tədbirlər görürük. Bunun iki əsas səbəbi var. Birincisi odur ki, müəssisələr bir-birinə borcludur; ikincisi isə, bank faizləri çox yüksəkdir.

N. İmanov. Mən səbəblərini soruşmuram. Sadəcə soruşuram ki, vergilər 51 faiz toplananda Hökumət nə etməlidir?

T. Əzizov. Sən məni niyə məcbur edirsən ki? Mən deməyəcəyəm o sözü.

R. Quliyev. Hansı sözü deməyəcəksiniz, Tofiq müəllim?

T. Əzizov. Hökumətin nə eləməli olduğunu.

R. Quliyev. Bir dəqiqə. Kim deyir ki, verginin 51 faiz yığıldığı ölkə yoxdur? Ola bilər Tofiq Əzizov ölkələri yaxşı tanımır.

T. Əzizov. Elə də ola bilər.

R. Quliyev. Yox, elə də ola bilər yox, elə də var. Yoxsa 51 faiz heç bir ölkə yığmayıbdır! Ona görə də Hökumət istefa verməlidir. Yəni bu sözü demək istəmirdin də...

T. Əzizov. Yox, o özü bilir, məndən də soruşur. Sonra tənəffüsdə deyərəm.

N. İmanov. Tofiq müəllim, Rəsul müəllim deyir ki, zəruri işlər görülməyib ki, xaricdən gələn pulun arası kəsilən kimi iqtisadiyyat baş-ayaq getməsin. Belə dediniz də, Rəsul müəllim, düzdürmü? Tofiq müəllim, Hökumət bu işləri görməyəndə nə etməlidir?

T. Əzizov. Sən nə istəyirsən, ay qardaş, dedim sənə, tənəffüsdə danışarıq da.

N. İmanov. Hazır burada danışırıq da. Gizli bir sözüümüz yoxdur ki.

R. Quliyev. Yox, bir dəqiqə. Sual düz qoyulmayıb. Daha doğrusu, o suala cavab vermək çox asandır. Mən başa düşürəm, Tofiq müəllim, niyə çəşirsən? Hökumət niyə bu işləri görə bilməyib?

Yerdən. Onun yerinə Siz cavab verəcəksinizsə, o niyə dayanıb tribunada?

N. İmanov. Düz deyirlər. Rəsul müəllim, mənim Sizə sualım yoxdur. Hələ ki.

T. Əzizov. Bir dəqiqə. Nazirlər Kabineti sizə burada sadaladığım tədbirləri hazırlayıb. Borcların ortadan götürülməsi üçün komissiya yaradıb.

N. İmanov. Borc demişkən. Tofiq müəllim, bu il ilk dəfə olaraq müəssisələrin qarşılıqlı borcları ümumi daxili məhsulu ötdü. Bu rekordu qazanan Hökumət nə etməlidir?

T. Əzizov. Təkliflər verməlidir. Təklifləri də mən sizə dedim.

N. İmanov. Bəs bu təklifləri kim gerçəkləşdirməlidir, Yazıçılar İttifaqı?

T. Əzizov. Yox, əlbəttə, Hökumət.

N. İmanov. Bəs Hökumət özü hazırladığı təklifləri özü həyata keçirə bilmirsə, nə etməlidir?

T. Əzizov. İşə düşdük də. Mən o sözü deməyəcəm, qardaş. Deyə bilmərəm. Heç demərəm də. Nəyimə lazımdır?

R. Quliyev. Aydındır. Müzakirə çox məhsuldar keçdi. Fasilə.

22 fevral 1996-cı il

ŞİRİN ÇAYIN ZƏHƏRİ

Murtuz müəllim zala girib oturmadı, ayaqda qaldı. Və təntənəli bir səslə:

- Hörmətli deputatlar, sizə bir şad xəbər vermək istəyirəm. Möhtərəm Prezidentimiz bizə məktub göndərmiş,-dedi.

Hamı təlaş içində əvvəl bir-birinə, sonra sədrə baxdı.

- Bidiyiniz kimi, Baş Nazir yeri boşdur. Möhtərəm Prezidentimiz öz məktubunda bu yerə Artur Rəsizadə cənablarının özünü məsləhət bilir. İndi biz onu təsdiq etməliyik. Buyurun, Artur müəllim, əgər Sizə zəhmət olmazsa, kürsüyə qalxmanızı bütün deputatlar adından Sizdən xahiş edərdim. Kimin sualı var?

Tablo doldu. Sual əvəzinə hamı başladı Artur müəllimi çoxdan tanımasından, onun keçdiyi şanlı həyat yolundan və o, iş başına gələn kimi işlərin düzələcəyindən danışmağa. Çətinliklə mən də söz aldım:

- Artur müəllim, Baş Nazir təsdiq ediləndən sonra ilk olaraq hansı addımları atacaqsınız?

Cavab əsl Baş Nazir cavabı oldu:

- İndiyə qədər hansı addımları atmışamsa, bundan sonra da həmin addımlardan yavaş-yavaş atacam.

Daha böyük çətinliklə ikinci sual üçün söz ala bildim:

- Artur müəllim, görünür, Siz çox təvazökar adamsınız, çünki indiyədək atduğunuz addımlar barəsində nəinki geniş ictimaiyyətin, heç deputatların da düz-əməlli məlumatı yoxdur. İndiyə qədər hansı addımları atmısınız ki?

- İndiyə qədər cənab Heydər Əliyev cənabları hansı addımları deyib, o addımları da atmışam.

Bu cavab isə əsl Azərbaycan Baş Nazirinin cavabı oldu. Zal narazılıqla uğuldamağa başladı. Bu yerdə Fərəməz Maqsudov (Allah ona rəhmət eləsin!) dözmədi və yerindən qalxıb mikrofonuz-filansız məni tənbeh elədi:

- A kişilər, belə də iş olar? Biz burda bayram əhval-ruhiyyəsidəyik. Möhtərəm Prezident bizə məktub yazıb. Baş Nazir qoyuruq. Sevinmək, şadlanmaq, deyib-gülmək əvəzinə bu Nazim gör nə deyir. A kişi, ölkənin bu ağır vəziyyətində indi sual vermək vaxtıdır? Hər şirin çayımıza bir qaşığı zəhər qatmasa olmaz ki!

P.S. Odu-budu, mən hansısa məsələ ilə bağlı çıxışa başlayar-başlamaz, Teymur Bünyadov arxadan gileyləndi: “Ayə, genə bu bizim şirin çayımıza zəhər qatajax!”

noyabr 1996

MİLLƏT QAYĞISI

MM-in nümayəndə heyəti Böyük Britaniyaya gedirdi. Təyyarədə yerimdən durub kiminləsə söhbət etmək üçün qabağa keçmişdim. Geri qayıdanda gördüm ki, kəmərim bağlı olduğu üçün yerimdə oturmağım mümkün deyil. Qonşu kreslodan oturan Ağabəy Əskərov dedi:

- Görürsünüzmü, Nazim bəy, Siz müxalifətçilər ancaq özünüzü düşünürsünüz. Amma biz bütün xalqın, o cümlədən siz müxalifətçilərin də qayğısını çəkirik. Məsələn, indicə dedilər ki, təhlükəsizlik məqsədi ilə kəmərləri bağlayın. Mən özümünkünü də bağladım, Sizinkini də.

fevral 1997

ABŞERONA HANSI ÇAY AXIR?

MM-in nümayəndə heyəti Böyük Britaniyaya səfəri gedişində Parlamentin Ekologiya Komitəsinin üzvləri ilə görüşə gəlmişdi. Yanımda oturan Zahid Qaralov müxalifətdən müxalifətə, yəni mənə növbəti dəfə gileyləndi: “Sizin diplomatiyadan-zaddan heç başınız çıxmır, indi bax gör, mən bir-iki sualla Ermənistanı nə təhər biabır edəcəm”.

Və başladı ingilislərə sual verməyə:

- Təsəvvür edin ki, hər hansı bir ölkədən sizin ölkəyə axan bir çay özü ilə zəhərli sular gətirir, siz həmin ölkəyə qarşı hansı sanksiyalar tətbiq edərdiniz?

Tərcümə vaxtı Britaniyalı deputat “country” (ölkə) sözünü “county” (qraflıq) kimi başa düşdü və başladı bir qraflıqdan başqasına ekoloji zərər dəyərkən görülən tədbirlərdən danışmağa. Zahid müəllim etiraz etdi:

- Hörmətli həmkarım, burada səbət nəhayətindən giləs tökülmür, mən qraflıqdan yox, ölkədən sual verdim və xahiş edirəm, sualdan qaçmayasınız, ona mərdi-mərdanə cavab verəsiniz.

Gördüm ki, məsələ qəlizləşir. Qonşuma tərəf əyilib pıçıldadım ki, a müəllim, bura adadır e, ada. Başqa ölkədən bura çay necə axa bilər?

Qonşum da mənə tərəf əyilib pıçılı ilə cavab verdi:

- Ə noolsun, heyliyə qalsa, Abşeron da yarımadır, bəs ora niyə axır?

fevral 1997

“MARKS VƏ SPENSER” MACƏRALARI

MM nümayəndə heyətinin Böyük Britaniyaya səfəri zamanı deputatlar bazarlıq etmək istədilər. Bundan əvvəl də Londonda bir neçə dəfə olduğuma və bir az da ingiliscə bildiyimə görə hesab edilirdi ki, buralardan mən baş çıxararam. Əli Həsənov təşəbbüsü ələ aldı:

- Nazim bəy, bizi bir yaxşı dükanə apar, qalustux-zad alajam. Keyfiyyətdi mallar olsun e, geydirmə şeylərinən mənəm aram yoxdu. Heyləsi var?

- Olmağına var,- dedim,- amma, Əli müəllim, bir balaca bahaçılıqdı. Məsələn, qalstukun ən ucuzu 70 dollardı.

- Nə? O mənnik döyül, qağa. Bir az ucuzduğ olsun da.

Arif Rəhimzadə düzəliş verdi:

- Əli müəllim, heç ucuzduğ olan yerdə də yaxşı mal olar?

- Olar, niyə olmaz ki? Bude bizdə. Düzdü, ayraportun talkuşkası bir şey döyül, amma “Gəncdik”də elə qəşəng mallar var kıl!

* * *

Çox götür-qoydan sonra “Marks ənd Spenser” adlı univermağa yollandıq. Avtobusda eşitdim ki, biri o birinə deyir:

- Bu Arif müəllimin də heç siyasi sayıqlığı yoxdu ha. Nazim indi bizi aparacaq bu univermağa, sonra da Bakıda ağzını Allah yoluna qoyub danışacaq ki, bəs ölkə sosializmdən imtina edib bazar iqtisadiyyatı qurduğu şəraitdə YAP-çılar Marksın dükənində bazarlıq edirlər.

- O heç e, sən onu fikirləş ki, bu Marksın özü nə dəyyəus adamdı, bu tərəfdən kommunizm nəzəriyyəsi yazır, o tərəfdən də əlaltdan dükan açıb ticarət eləyir.

* * *

“Marks ənd Spenser”ə çatandan bir-iki dəqiqə sonra deputatlardan biri məni zalın o biri başından hayladı. Nəsə fəvqəladə bir şey baş verdiyini düşünüb hövlək özümü yetirdim hadisə yerinə və belə bir xahiş eşitdim:

- Mən ölüm, soruş gör, bu kostyum neçəyədir?

Dedim ki, bəs bunu soruşmağa ehtiyac yoxdur, funtun işarəsindən sonra neçə yazılıbsa, deməli, qiymət o qədərdir. Aralanandan azacıq sonra həmkarım məni bir də çağırdı:

- Bura bax, belə məlum olur ki, bu kostyum 150 funtdur, elə?

- Elədir.
- Bəs indi bu neçə dollar edir?
- Çox sadədir, vur 1,6-ya.
- Hər dəfə?
- Əlbəttə.
- Kefsən e, sən. Rəhmətliyin oğlu, mən Bakıdan bura kalkulyator gətirmişəm?!

* * *

Bundan yenidən qurtarmışdım ki, bir başqa deputat çağıraraq soruşdu:

- A Nazim, bu jaketin üstündə “M” yazılıb ha, yəni ki bu “mujskoy”du?
- A kişi, ingiliscə nə “mujskoy”, nə “jenski”? “M”- yəni medium, yəni orta ölçülü.
- Nə avara dildi ə, bu ingilis dili. Bir dil ki, heç “mujskoyu-jenskisi”də yoxdu.

* * *

Bundan da yenidən qurtarmışdım ki, bir başqası qaça-qaça özünü yetirdi yanıma:

- Nazim, bir əla köynək tapmışam.
- Lap yaxşı.
- İstəyirəm oğluma alam.
- Allah xeyir versin, al.
- Qiyməti də sərfəlidir.
- Qardaş, lap yaxşı, almaq istəyirsən, al da.
- Yox e, deyirəm, bir baxıb görəsən bu köynək onun əyninə necə olar?

fevral 1997

TƏMİZ VƏ GEYDİRMƏ

MM nümayəndə heyətini Böyük Britaniyaya səfər zamanı müşayiət edən Corc Kanningham bizə məsləhət verirdi:

- Buradan hamı viski alıb aparır. Adətən “Çivas Reçal”ı, bir də “Coni Volker”i tanıyırlar. Amma ən yaxşı növlər bunlar deyil. Viski almaq istəsəniz, adlarını lövhədə yazdıqlarımdan alın.

3-4 ad yazdıqdan sonra Əli Həsənov soruşdu:

- Cənab Kantinqram (üzünü bizə çevirib: nə avara adı var ə bunun!), indi Siz ki bu addarı yazırsınız, çox sağ olun. Yaxşı, tutax ki, bunnarı maqazində tapdım. Bəs nədən biləjiyik ki, içindəki üstündə yazılannandı, yəni geydirmə viski döyül?

fevral 1997

GÜC NÜMAYİŞİ

Böyük Britaniya səfərindən qayıdanda Gəncəli deputat Şamil Yusifovla belə qərara gəldik ki, Amsterdamdakı qısa dayanacaq vaxtı aeroportun dükanına dəyək. Şamil bəy də, sağ olsun, çamadanlarını yükdaşımaya verməmişdi ki, bəs kasıbın malı göz qabağında gərək.

Vaxt az olduğuna görə təyyarədən düşən kimi Şamil bəyin çamadanlarını yük arabasına qalaqlayıb cumduq dükana tərəf. Qabağımıza bir topa adam çıxdı. Arabanı sürən Şamil bəy qorxdu ki, bunları əzə və ingiliscəsi “bir az” zəif olduğuna görə, “kənara çəkilin” yerinə “Bİ-Bİİ-İP” deyə möhkəm bir siqnal verdi. Qabaqdakı oğlan diksindi və kənara tullanıb birtəhər canını qurtardı. Bir az getdikdən sonra yenə də “probkaya” düşdük və bu dəfə bayaqkı oğlan arxadan yaxınlaşıb, “Bİ-BAA-Bİ-BAA” deyə sirena verdi. Həmkarımın yoldan çəkildiyini görüb dedim:

- Şamil, nəbadə yoldan çıxasan.
- Bıy, dili bilmirəm-bilmirəm, yəni qulturam da çatmıyajax kın, tələsənə yol verim?
- Məsələ mədəniyyətdə deyil e, prinsipdədi. Deputat yazığın ayrı şeyə gücü çatmasa da , heç olmasa, QAİ-dən qorxmamağa nə söz?
- Vallah, düz deyirsən, QAYİ döyüsə, adam kimi siqnal versin dana!

fevral 1997

DANIŞSIN, DANIŞMASIN?

Qırğızıstanın Parlament sədri Azərbaycana rəsmi səfəri zamanı MM-də çıxış etməyə gəlmişdi. Bir-iki cümlə deyər-deməz, Kərim Kərimov sədrə müraciət etdi:

- Murtuz müəllim, tərcüməyə-filana ehtiyac yoxdur, onsuz da hər şey aydındır. Hamımız türk döyülük?!

Qısaca hay-küydən sonra deputatlarımız tərcümədən vaz keçdilər. Və bundan sonra qonağın çıxışından, təbii ki, bir adam bir kəlmə anlamadı. O yazıq da elə beləcə davam edirdi ki, Kərim müəllim müvəffəqiyyətindən bir az da ruhlandı:

- Murtuz müəllim, heç çıxışın özü də lazım deyil, onsuz da hər şey aydındır.

Vəziyyətin xoşagəlməzliyinə görə ona tərəf əyildim:

- Kərim müəllim, dəyməyin, qoyun danışsın, bizə aydın olmayan bir-iki məsələ var.

Kərim müəllim üzündə qalib təbəssümü ilə sədrə bir də müraciət etdi:

- Yaxşı, Murtuz müəllim, mən etiraz eləmirəm, danışmaq istəyir, qoy danışsın. Muxalifət üçün aydın olmayan məsələlər var.

mart 1997

İSTİSNA

Həmin gün axşam qonaqları H.Əliyev (Allah rəhmət eləsin!) qəbul edirdi. Qırğızıstan Parlamentinin sədri Azərbaycan və Qırğız xalqlarının yaxınlığını ifadə etmək üçün dedi:

- Dillərimiz o qədər yaxındır ki, mən MM-də çıxış edəndə sizin deputatlar tərcümədən imtina etdilər.

H. Əliyev:

- Və nə dediyinizi başa düşdülər?- soruşdu.

- Əlbəttə, əlbəttə. Sizin deputatlar mənim nitqimi tərcüməsiz də çox yaxşı başa düşdülər.

H. Əliyev yanında əyləşmiş M. Ələsgərova tərəf dönüb təəccüblə soruşdu:

- Sən də başa düşdün?

mart 1997

3 DƏFƏNİN ÜSTÜNLÜKLƏRİ

Zahid Qaralov təklif etdi ki, bəs, “mən üzr istəyirəm”, hər deputat daxil olduğu Komissiyanın sədrinə gördüyü işlər haqqında yazılı hesabat versin, onlar da ümumiləşdirib MM sədrinə hesabat versinlər, sədr də bunların əsasında Milli Məclisə. Bir sıra deputatlar başladılar bu təklifi cani-dildən müzakirə etməyə.

Növbə mənə çatanda dedim ki, gərək deputatların xaricə səfərləri kəskin surətdə azaldılsın və bu məqsədə xərclənən pula qənaət olunsun. M.Ələsgərov sevinə-sevinə soruşdu:

- Xarici səfərlərin mətləbə nə dəxli var? Araya niyə söz qatırsız, hesabat verməkdən qorxursuz?

- Məsələ ondadır ki, deputatların xaricə gedib-gəlmələrinin heç bir xeyri yoxdur. Məsələn, Zahid müəllim Londondan təzəcə qayıdıb, amma yenə də bilmir ki, müxalifət iqtidara hesabat verməz.

Zahid müəllim tez-tələsik məsələyə “aydınlıq” gətirdi:

- Mən üzr istəyirəm. Nazim müəllim İngiltərədə 3 dəfə olub, mənə cəmi bircə dəfə. Bu məsələlərin hamısını bir dəfəyə öyrənmək olar?! Yeri gəlmişkən, eşitmişəm Fransaya bir heyət göndərməyə hazırlaşırsınız, bəs məni ora niyə salmamısınız?

mart 1997

ALTERNATİV TƏKLİF

MM “Yanğından mühafizə haqqında” Qanunu müzakirə edəndə 19 maddənin müzakirəsi tam müzakirəsiz keçdi. 20-ci maddədə iş pozuldu. Fəzail Ağamalı sədrə dərin mənalı bir sual verdi:

- Burda yazılıb “Könüllü yanğından mühafizə dəstələri”. Belə çıxır ki, yanğın könüllü də ola bilər?!

Deputatlar girişdilər mübahisəyə. Biri dedi “yanğından könüllü mühafizə dəstələri” yazmaq lazımdır. Bir başqası- “yanğından mühafizənin könüllü dəstələri” ifadəsini təklif etdi. Üçüncüsü təkid etdi ki, elə olduğu kimi qalsın. Məsələyə nöqtə qoymaq üçün dilçi-deputat Nizami Xudiyev söz aldı:

- Ay qardaşlar, burda mübahisəlik nə var ki? Hər şey intonasiyadan asılıdır. Əgər “könüllü... yanğından mühafizə dəstələri” desəniz, bir cür çıxar, “könüllü yanğından... mühafizə dəstələri” desəniz, başqa cür.

Mən də öz təklif töhfəmi verdim:

- Onda gəlin qanunun hər nüsxəsinin üstünə bir dənə də plastinka qoyaq ki, camaat ona qulaq asıb düzgün oxunuşun necə olduğunu bilsin.

mart 1997

ÜZRXAHLIQ

Növbəti iclasdan əvvəl Nizami müəllim mənə yaxınlaşıb giley elədi.

- Fikir verməyin, ay Nizami müəllim,- dedim,- bir zarafatdır da, elədik, qurtardı. İstəyirsiniz, lap rəsmi üzr istəyim.
- Bu başqa məsələ,- dedi,- mən bilirdim ki, sən mədəni adamsan.

İclas başlayar-başlamaz söz aldım və bir az gündəlikdən danışandan sonra:

- Hörmətli deputatlar,- dedim,- keçən dəfə bir təklif vermişdim ki, qanunun üstünə bir plastinka da qoyaq, camaat nə demək istədiyimizi yaxşı başa düşsün. İndi görürəm ki, deyəsən, Nizami müəllimin xətrinə dəymişəm. Ona görə də ondan hamınızın qarşısında üzr istəyirəm. Təklifimi də geri götürürəm: qanunun üstünə plastinka-filan qoymaq lazım deyil.

Nizami müəllim arxaya döndü:

- Kaş ki mən səni bu səhər görməyəydim. Görsəm də, heç nə deməyəydim. Sən də ki, belə ki üzr istədin, kaş heç istəməyəydin!

mart 1997

KONSTRUKTİVLİK AXTARIŞINDA

Gündəlik müzakirəsində Eldar İbrahimov müxalifətin tənqidinə girişdi:

- “Millət” qəzetinin bu günkü nömrəsində Nazim İmanov yazıb ki, MM səmərəsiz işləyir, qanun yazmaq bacarığında olan deputatların sayı azdır, rəhbərlik Parlamenti idarə edə bilmir, Məclisin işində konstruktivlik aşağı səviyyədədir və sair. Mən bunları ağ yalan, qırmızı iftira və qara böhtan sayıram və qətiyyətlə rədd edirəm.

Bir az sonra mənim də əlimə fürsət düşdü:

- Eldar müəllim gündəlik müzakirəsində gözəl bir çıxış etdi, amma konkret təklif vermədi. Halbuki onun çıxışından ortaya çox konkret nəticələr gəlir. Məsələn, mən təklif edirəm ki, Eldar müəllimin çıxışı nəzərə alınaraq, gündəliyə “Bəzi qəzetlərin bu günkü nömrəsində yazılanların rədd edilməsi haqqında” məsələ salınsın.

fevral 1997

YERİ GƏLMİŞKƏN

Günlərin bir günü ixtisasca psixiatr olan Şamil Yusifova yaxınlaşdım:

- Şəmil, sən bilərsən, o nədəndi ki, hər dəfə elə mən ağzımı açar-açmaz Cəlal Əliyev hirsələnib özündən çıxır?
- Burda psixoanaliz lazımdı. Eşitmisən belə şey? Yanı gərək saa bir-iki sual verib aydınlaşdıram.
- Ver gəlsin, -dedim.
- Deyillər, birinci sınıfdə oxuyanda məəllimənə vurulmusan, düzdü?

- Yox.
- Deyillər, Cəmil Əlibəyovun bəjisi oğlusan, düzdü?
- Yox.
- Deyillər, keçən həftə Etibar bəyinən aranızda narazılıq olub, düzdü?
- A kişi, hirsdənən mən döyüləm e, Cəlal Əliyevdi. Sən soruşduğunun mətləbə nə dəxli?
- Bilirsən, bəy, maa tafsırıflar kın, səin haqqında bir az məlumat yığım. Ona görə fürsətdən istifadə eliyif bir-iki sual da öz idarəmizin adından verirəm.

mart 1997

BU BAŞQA MƏSƏLƏ

İclasın qurtarmasına 30 dəqiqə qalmış sədrlik edən Yaşar Əliyevə müraciət etdim:

- Yaşar müəllim, keçən iclasda Milli Məclis qərar qəbul edib ki, hər iş gününün son yarım saatını cari məsələlərin müzakirəsinə həsr etsin. Odur ki, ikinci məsələyə keçməyin. Keçin cari məsələlərə.
- Bax, Siz yenə də aranı qarışdırmaq istəyirsiniz. Amma ağılınız Murtuz müəllimə getməsin, nə qədər ki, sədr mənəm, belə şey olmayacaq. Keçirik ikinci məsələyə.
- Yaşar müəllim, söhbət mənim istəməyimdən getmir, Milli Məclisin qərarından gedir. Sizin bu qərarı pozmağa nə haqqınız var?
- Deməli, indi də şantajla başladınız? Mən heç MM-in qərarını pozaram? Sadəcə olaraq, Milli Məclis belə bir qərar qəbul etməyib. Adətinizdir də, özünüzdən uydurursunuz. Keçirik ikinci məsələyə.
- Yaşar müəllim, bunu mən özümdən necə uydururam ki, əhvalat 100 nəfərin şahidliyi və səsverməsi ilə olub. İnanmırsınızsa, deputatlardan soruşun.
- Səfa müəllim, bir arayış verin görək, Milli Məclis belə bir qərar qəbul edib?
- Bəli, Yaşar müəllim, edib.
- Bu başqa məsələ. Onda keçirik ikinci məsələyə.

aprel 1997

NÖVBƏTİ TƏXRİBAT

Milli Məclisə “Qrant haqqında” Qanun layihəsi təqdim etmişdim. Müzakirə başlayar-başlamaz, iqtidarın “bərk gedən” qadın deputatlarından biri hövlnak sədrdən söz istədi. Murtuz Ələsgərov:

- Ay xanım, növbəsiz olmaz da, -dedi, - adını yazdır tabloya.
- Yox-yox, mənə indi, özü də təcili, həm də növbədənkənar söz verin, sonra gec ola bilər.
- Yaxşı, xanıma mikrofon verin.

Deputat xanım sanki növbəti dövlət cinayətinin üstünü açmış kimi həyəcanla nitqinə başladı:

- Mən həmişə demişəm, yenə də deyirəm, bizim müxalifət ancaq təxribatla məşğul olur. YAP-çı deputatlar da buna göz yumurlar. Mən dünyanın yarısını gəzmişəm, savadıma da ki, Allaha şükür, bələdsiz. Heç bir ölkədə belə nalayiq müxalifət yoxdur. A kişi, qanun yazırsız-yazırsız, buna bir Azərbaycan adı qoyun də, gərək elə erməni adı qoyasız?

iyun 1997

ONDA ALLAH SİZƏ İNSAF VERSİN!

“Qrant haqqında” Qanun layihəsi müzakirəsinin fasiləsində o vaxt “Hürriyyət”də müxbir işləyən L.Əşrəfqızı deputatlar arasında “Qrant nədir?” sualı ilə sorğu keçirmişdi. Müraciət etdiyi 28 deputatdan heç biri ona düz-əməlli cavab verə bilməmişdi və o da bunu yazmışdı qəzetinə.

Səhəri gün Səmayə Piriyeva Etibar Məmmədovu bir kənara çəkib gileylənirdi:

- Allah Nazimə insaf versin, qəzet məni biabır edib. Bu qanunu yazanda mötərizədə qeyd eləməzlər ki, grant nə olan şeydir?

Etibar bəy gülə-gülə demişdi ki, ay Səmayə xanım, bəs birinci maddə elə grantın tərifidir də.

- Onda Allah sizə insaf versin. O vaxt gül kimi kiril əlifbamızı dəyişdirib keçirdiz latına. İndi bu zəhrimar qanun layihələrini heç oxumaq da olmur.

iyun 1997

REKLAM, KOMPÜTER VƏ İKİ ƏFƏL

“Reklam haqqında” Qanunun bir maddəsinə yüngülvari irad bildirdim:

- Burada deyilir ki, kompüter xidmətlərində reklam, yalnız abonentin razılığı ilə yerləşdirilə bilər. Bu nəinki praktiki baxımdan, heç nəzəri cəhətdən də mümkün deyil.

M. Ələsgərov başladı məni tənbeh eləməyə:

- Ay Nazim, bu olmadı ki. Sən elə hər maddəyə protiv gedirsən. Belə olmaz, axı. Bu ölkənin bir Prezidenti var, yoxdu? Var, özü də bütün Azərbaycan xalqı onu dəstəkləyir, bildinmi?

Səsinin gurluğu səbəbi ilə mikrofona ehtiyacı olmayan Mikayıl Mirzə işə qarışdı:

- Düz deyir.

- Kim düz deyir?

- Nazim İmanov. Yox e, yəni əslində, əlbəttə ki, səhv deyir. Şəxsiz və şübhəsiz. Məsələn, o gün “Fərhad və Şirin” tamaşasının son məşqi vaxtı ağzıgöycək, sözügerçək, yanıdibçək gözəl bir xanım nəzakətlə, bəlağətlə, tərəvətlə və həm də məlahətlə təklif etdi ki, tamaşanın ortasında bir reklam pauzası olsun. Üzr istəyirəm, ədəbsiz də olsa, mən ona dedim ki, ay filankəsin qızı filankəs, belə şey olarmı ki, burda Fərhad ölsün, orda da siz reklam verəsiniz? Mən ölüm, necə demişəm?

M. Ələsgərov:

- Mikayıl müəllim düz deyir. Çox gözəl teatrdır. Mən genə də deyirəm, hazır olan kimi başda mən olmaqla bütün Milli Məclis bu teatra baxmalıdır. Özü də bura baxın, burda bəziləri rəsmi tədbirlərə dəvətnamə paylananda alırlar, amma sonra getmirlər. Qabaq sıralar boş qalır. Bu da ki səhnədən görünür. Başa düşdünüz? Ona görə də mən tapşırıram, bundan sonra kim o tədbirlərə gəlməsə, qayıb yazacaqlar.

“Qayıb” məsələsindən inciyib zaldan çıxmağa üz qoyan Məzdək Hüseynovu Səfa Mirzəyev yaxaladı:

- Məzdək müəllim, hara gedirsiniz, indi səsvermə olacaq.

- Sənin canıya, Səfa, daha otura bilmirəm. Belə şey olar? Sonra da müxalifəti bəyənirlər. Nazim kompüterdən danışır, Mikayıl Mirzə “Əsli-Kərəm”dən.

- “Əsli-Kərəm”dən yox e, Məzdək müəllim, “Fərhad-Şirin”dən.

- Ə, Səfa, bunun da bir fərqi var? İki də əfəl olub da bə: nə Fərhad Şirinə bir şey eləyə bilib, nə də Kərəm Əsliyə.

iyun 1997

DİPLOMATIYA, ÇANTA VƏ XALAT

MM-in nümayəndə heyəti tərkibində Türkiyəyə səfər edən İbrahim Qafarov daha respektabelli görünmək üçün yola qardaşı oğlunun təzə diplomatını götürür. İstanbulda məlum olur ki, kodu unutduğuna görə diplomatın qıfılını açma bilmir. Ha deyirlər ki, ay İbrahim müəllim, qıfılı sındır, çantanın təzəsini alarsan, deyir – yox ki yox. Deyirlər, yaxşı, çanta qalsın, elə-belə bazarlıq elə, deyir, bəs pul çantada qalıb axı. Və beləcə 2 həftə eyni dəyişək-köynəklə “məhsuldar” diplomatik fəaliyyətlə məşğul olur.

Bakıya qayıtmaq vaxtı çatır. Həmkarları İbrahim müəllimi otelin qabağında 10 dəqiqə gözləyirlər, gəlmir, 15 dəqiqə gözləyirlər, gəlmir, axırda Məmməd Məmmədovu göndərirlər ki, getsin görsün kişinin başına bir iş gəlməyib ki. Məmməd müəllim otağa girib görür ki, İbrahim müəllim dilxor bir durumda oturub çarpayının qırağında və gözlərini zilləyib qarşısına qoyduğu çantaya. Məmməd müəllim soruşur:

- Əşşi, camaat səni gözdüyür, niyə gəlmirsən?

- Çantam açılmır da.

- Rəhmətdiyin oğlu, çantan yarım aydır bağlıdır da, bunun Bakıya qayıtmağa nə dəxləcəyi?

İbrahim müəllim həsrətlə divardan asılmış xalata baxıb:

- Bəs bu? –deyə soruşur.

- Nə bu?

- Xalat də!

- Xalatdı də, noolsun?

- Bəs indi mən bunu hara qoyum?

oktyabr 1997

M. Ələsgərov:

- Söz verilir deputat İbad Rzayevə.
- Murtuz müəllim, 1 ildir Milli Məclisə sədrlik edirsiniz, hələ mənim adımlı öyrənə bilməmişiz. Mən İbad Rzayev deyiləm, Rza İbadovam. Mənim adım Rzadır e, Rza.
- Yaxşı da, ay İbad, burda bir problem yoxdur ki, otur aşağı.

oktyabr 1997

DİL BİLSƏYDİK, VURARDIĞ

MM-in Misirə rəsmi səfərə gedən nümayəndə heyəti təyyarəyə minər-minməz qəşəng-qəşəng qızlar başlayırlar sərnəşinlərə sərinləşdirici içkilər paylamağa.

Mikayıl Mirzə yanında oturan Məzdək Hüseynova müraciətlə:

- Sudan bir şey çıxmaz. İngiliscə arağa nə deyirlər?
- Allah bilir.

Mikayıl Mirzə dərin fikirlərə qərq olub yarım saat susduqdan sonra gur səsilə başlayır:

- Ədnəm nadnuncəm nuzüf kilqışa ıdadetsi rav...
- Bu nə deməkdir, a Mikayıl, farscadır?
- A kişi, yox e, qarğa dilindədir, yəni sözlər tərsinə deyilir, yəni mən əslində dedim ki, məndə Məcnundan füzun aşılıq istedadı var.
- Həə, bunu belə de da bə.
- Deyirəm, yəni mənim günümə bax da, cild-cild şerlər əzbərləmişəm, yeri gələndə onları qarğa dilində də deyə bilirəm, amma iki ingilis kəlməsi öyrənməmişəm ki, indi bir şüşə araq istəyim, adama iyirmi qram vuraq.

sentyabr 1997

İDMANIN ÇƏRÇİVƏSİ

“İdman haqqında” Qanun müzakirə olunarkən növbəti dəfə xəbər gəldi ki, bəs jurnalistləri zaldan çıxarmaq istəyirlər. Söz aldım ki, ay-haray, qoymayın, Murtuz müəllimin əmri ilə demokratiyanı boğmağa hazırlaşırlar. İclası aparan Arif Rəhimzadə mikrofonumu söndürtdürüb başladı ağsaqqalcasına məzəmmətə:

- Nazim müəllim, heç demokratiyanın yeridir? Axı, biz idman qanunu müzakirə edirik, demokratiya qanunu yox. Mövzu çərçivəsindən kənara çıxmayın.
- Axı bu jurnalistlər...
- Nazim müəllim, neçə dəfə deyərlər, mövzu çərçivəsindən kənara çıxmayın, yoxsa sözünüzü yenə kəsəcəyəm.

- Mən elə çərçivə içində danışırım, Arif müəllim. Təklif edirəm ki, “İdman haqqında” Qanuna bir maddə əlavə edilsin və orada yazılsın ki, jurnalistlərin idman yarışlarını sərbəst işıqlandıra bilmələri üçün onların zalda olmağa ixtiyarı var və hətta Murtuz Ələsgərov da gəlsə, onları zaldan çıxarmaq hüququ yoxdur.
oktyabr 1997

BƏS KİTAB?

Hadı Rəcəbov namizədlik dissertasiyası müdafiə edirdi. Akademik Tofiq Köçərli geniş bir nitq söyləyib, hökumət adamlarının, dövlət məmurlarının və Parlament üzvlərinin, o cümlədən H. Rəcəbovun elmlə məşğul olmalarının faydasından danışdı. Mən də həmin elmi şuranın üzvüydüm və Tofiq müəllimdən sonra mən çıxış edəsi oldum:

- Akademik T. Köçərlinin fikri ilə tamamilə razıyam. Siyasətlə məşğul olan adamların elmi işə girişmələri ən azı ona görə faydalıdır ki, hər dəfə bir kitab oxusunlar, yazı yazsınlar. Mən hətta bir qədər də irəli gedərək deyirdim ki, siyasətlə məşğul olmağa başladığı vaxtdan bəri H. Rəcəbovun gördüyü ən düzgün iş elə bu dissertasiyanı yazması olub...

Hadı müəllim dözmədi:

- Nazim müəllim yenə ağ elədi də, elə deyil axı! Mən bu dissertasiyadan əvvəl bir kitab da nəşr etdirmişəm, bəs o?

oktyabr 1997

YAXŞI Kİ, BAŞQASI YAZMAYIB

Büdcə müzakirəsində Şaitdin Əliyev çıxış edirdi. “Çıxış edirdi” deyəndə ki, yəni qabağına bir neçə yazı vərəq qoyub, höccələyə-höccələyə oxuyurdu. Qurtaran kimi arxaya dönüb Firdovsi Əliyevdən soruşdu:

- Necə idi?
- Əla. Kim yazıbsa, sağ olsun, yaxşı yazıb.
- Necə yəni “kim yazıbsa”? Bude bax, öz xəttimdir, özüm yazmışam.

Dözməyib mən də söhbətə qarışdım:

- Şaitdin müəllim, nə yaxşı ki, özün yazmışsan, başqası yazmayıb. Rəhmətliyin oğlu, sən hələ öz yazdığını bu cür oxuyursan, gör başqası yazsa, nə əziyyət çəkərdin.

dekabr 1997

BİR SUALIN GÜCÜ

“Tarix və mədəniyyət abidələri haqqında” Qanun layihəsinin müzakirəsi günü S.Mirzəyev fasilədə M.Ələsgərovun qəbuluna gəlir və onu başa salmağa çalışır ki, elə arxitektura abidələri var ki, onları özəlləşdirməyi qadağan etmək olmaz. Onun təxminən 1 saatlıq monoloqundan sonra Murtuz müəllim şübhə ilə soruşur:

- Deməli, sən Nəriman Nərimanovun heykəlini özəlləşdirmək istəyirsən?

S. Mirzəyev bundan sonra istənilən arqumentin faydasız olacağından duyuyq düşüb:

- Murtuz müəllim, sizin elə bircə bu sualınız məni inandırdı ki, bu sahədə özəlləşdirmə dövlət üçün olduqca zərərli və mən hətta deyirdim ki, təhlükəlidir, - deyib otaqdan çıxır.

Söylənənə görə, bəzən diskussiyada sadə bir sualın da həlledici rol oynaya bilməsini əsaslandırmaq üçün M.Ələsgərov bu əhvalatı xeyirdə-şərdə indiyədək ara-sıra danışır.

dekabr 1997

RƏSMİ GÖRÜŞDƏN DƏ YAYINARLAR?!

Başda M.Ələsgərov olmaqla Milli Məclisin nümayəndə heyəti Tiflisə gəlib çatan axşam bunlara rəsmi ziyafət verirlər. Zeynəddin Xasmətov, Böyükağa Qurbanov və Umar Efendiyev bir gürcü deputat dostları ilə birlikdə məclisi yavaşcadan tərk edib gedirlər kefə. Möhkəm yeyib-içib səhər saat 5-də özlərini birtəhər yetirirlər mehmanxanaya.

Saat 9-da isə Gürcüstan Parlamentinin sədri Z.Jvaniya ilə rəsmi görüş var. “Ləzgilər içkiyə dözümlü olur” deyib Zeynəddin bəyi geyindirib yola salırlar görüşə, özləri isə yuxularına davam edirlər.

Jvaniya danışıqlarda iştirak edən gürcü deputatları təqdim etdikdən sonra növbə çatır M.Ələsgərova və o, Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın hüquqlarına altdan-altdan işarə edə-edə başlayır özününküləri təqdim etməyə:

- Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda bir çox xalqların nümayəndələri yaşayır və bizim dövlət onların hamısının qeydinə qalır. Məsələn, Xaçmaz rayonu əhalisinin bir hissəsi ləzgilərdir, həmin bölgəni bizim nümayəndə heyətində deputat Qurbanov təmsil edir.

Deputat Qurbanov da, deyildiyi kimi, yuxu bişirməkdədir. Zeynəddin bəy görür vəziyyət pisdir, deyir, əşşi, kimdir burda məni tanıyan və ayağa durub oturur.

Bir-iki nəfəri deyəndən sonra Murtuz müəllim davam edir:

- Azərbaycanda milli azlıqların hüquqlarına ciddi fikir verilir. Biz öz heyətimizə Gürcüstanla həmsərhəd rayonlardan da nümayəndələr daxil etmişik. Onlardan biri də deputat Umar Efendiyevdir.

İslanmışın yağışdan nə qorxusu: Zeynəddin bəy bir də qalxıb-oturur. Yenə bir-iki nəfəri deyəndən sonra:

- Qusar rayonundan deputat Xasmətov.

Zeynəddin bəy fikirləşir ki, bəs hamının əvəzinə durdum, öz əvəzimə durmayım?! Bir də qalxıb-oturur. Gürcülər özlərini vururlar görməməzliyə və başlayırlar danışıqlara. Bu dəm Murtuz müəllim solunda oturmuş Zeynəddin bəyə tərəf əyilir:

- Görürsən, bizim deputatlar nə namərddilər. Həmişə şikayətlənirlər ki, bizi niyə xaricə aparmırsan. Gətirmişəm də! Bəzisi heç rəsmi görüşə də gəlmir. Bundan yayınmaq olar? O birilər heç, o Zeynəddin var e, alçaq, görəsən o niyə gəlməyib?

fevral 1998

BƏS SƏN NƏ İSTƏYİRSƏN?

Hacı Madər dostu Şeyxül-İslam Allahşükür Paşazadədən Məzdək Hüseynovun xahişini edir:

- Şeyxanə, diyirəm, bəlkə bu il Məzdeyi də Məkkiyə aparağ?

- Bismillah-rəhmani-rəhim. Noolar, aparaq deyirsən, aparaq da. Məzdək müəllim, sənədlərini hazırla.

Məzdək müəllim görür ki, iş deyəsən, ciddiləşir:

- Yaxşı, tutalım, mən də sizinən getdim Məkkəyə, gəldim dayandım ALLAH-ın hüzurunda. Onda qurban olduğum soruşacaq ki, oğurluq etmişən? Deyəcəm yox. Soruşacaq ki, rüşvət almısan? Deyəcəm yox. Soruşacaq ki, fağır-füqara incitmişən? Yenə deyəcəm yox. Onda O mənə deməz ki, ay filankəs, bu yerdə qalanları başa düşdüm, bəs sən bura nəyə gəlmisən?

fevral 1998

BU LAP AĞ OLDU

“Kollektiv əmək mübahisələrinin həlli haqqında” Qanun layihəsi müzakirə olunurdu. İşverənlə işçilər arasındakı münasibətləri tənzimləyən maddələrə çatanda Hacı Madər gözlənilmədən, bütün deputatlığı dövründə ilk və yanılmıramsa, son dəfə söz aldı:

- Bilürsüz də, mən indiyə qədər heç danışmamışam. İstəsəm danışardım-a, amma istəməmişəm. Bırda xeyli məsələlər olub ki, siz dimüsüz, biz də səs vermüşüy. Bu deputatdar çox nakişliliylərə qol qoyub, çox işdərnən məşqul olub. Ancağ day belə yox, ala də! İndi diyürsüz işvərənniyə də səs verəy?

mart 1998

LAP AZCA QALMIŞDI

Zala girəndə Şaitdin Əliyev və mərhum Zakir Zeynalovla (Allah ona rəhmət eləsin!) şirin-şirin söhbət edən Hacı Madər məni saxladı:

- Nazim, belə olmaz dai də! Hər yerdən vəzifədə adam var, bi dənə bizdən yoxdı. Diyirəm, bəlkə təşkil eliyib, Şaittini bir yerə itəliyey.

Zakir müəllim də qüvvət verdi:

- Özü də ki, bilirsən də, kişi bu gün – sabah yurfakı qurtarır. Konstitusiyə Məhkəməsi sədrinin yeri də hələlik boşdur.

Yerimə keçən kimi başqa vərəq tapmadığım üçün Gündəlik layihəsinin arxasında belə bir mətn yazdım:

“Biz, aşağıda imza edən Millət Vəkilləri, deputat Ş.Əliyevin şəxsi xidmətlərini və natamam ali hüquq təhsilinə malik olduğunu nəzərə alaraq, onun Konstitusiyə Məhkəməsinin sədri vəzifəsinə təyin olunmasına etiraz etmirik”.

Birinci imzanı da özüm atdım. Vərəq üz qoydu zalı dolaşmağa. 7-8 imzadan sonra növbə E.Sabiroğluna çatdı. Eldar müəllim mətnin altında xüsusi rəy yazmışdı: “Adı çəkilən şəxsin qış imtahan sessiyasından 2 (iki) kəsri qaldığına görə Konstitusiyə Məhkəməsinin sədri vəzifəsinə onun namizədliyinin irəli sürülməsinə etiraz edirəm”.

Yazını Şaitdin müəllimə göstərib, “dostunu-düşməninini yaxşı tanı” dedim.

- Ala, bılar hamsı bələdü də, -dedi,- yerribazdığ millətin evin yıxır, qərdeş!

mart 1998

NÖVBƏTİ SAĞLIQ

Musa Yaqubun ənənə üzrə tamada olduğu bir məclisdə deputatlarla bərabər, bir vəkil də iştirak edirdi. Bir neçə sağlıq tamada, hərəsi bir sağlıq da deputatlar deyəndən sonra, məclisin hamı birdən danışan vaxtı Musa müəllim sözü verdi vəkilə:

- Hörmətli millət vəkilləri, siz son dərəcə vacib bir işlə məşğulsunuz, çünki qanun yaradıcılığı həqiqətən də çox mühüm və çətin bir işdir...

Yusif Bağırzadə vəkilin sözünü kəsdi ki, bəs doğrudan da, bu bisavad cəmiyyət bizim çətin əməyimizə düzgün qiymət vermir. Bəs bizim işimiz olduqca mürəkkəb bir işdir və sair.

Musa müəllim dedi, a kişilər, dayanın görək, vəkil dostumuz nə demək istəyir. Vəkil davam etdi:

- Hörmətli millət vəkilləri, yəni mən onu deyirəm ki, qanunlar dövlətin onurğa sütunudur, onların necə yazılmasından insanların həyatı asılıdır...

Bu dəfə vəkilin sözünü Bağır Musayev kəsdi ki, bəs doğrudan da, qanunda hər sözün əhəmiyyəti var, bir də görürsən ki, bapbalaca bir vergülün yerini dəyişən kimi hər şey pozulur və sair.

Musa müəllim yenə dedi, a kişilər, dayanın görək, vəkil dostumuz nə demək istəyir. Vəkil bir də davam etdi:

- Ay qardaşlar, mən elə onu demək istəyirəm. Siz ki bu qanunların belə vacib olduğunu bilirsiniz, onları qəbul eləməmişdən əvvəl bir oxuyun də!

mart 1998

VETO

Milli Məclis mütəmadi olaraq yer adlarının dəyişməsi haqqında məsələ müzakirə edirdi. Dəfələrin birində Maksim Musayev təklif etdi ki, Ermənistanda qalan rayon və kəndlərimizin adını buradakı yaşayış məntəqələrimizə verək. Mübahisə düşdü. Ara qarışdı.

Heç ondan çıxmayan iş, adətən özü mübahisə salan Mirmahmud Fəttayev bu səfər mübahisələri kəsdi:

- Məsələ belədir,- dedi,- bir adamın ki öz adı Maksim ola, onun Azərbaycan adları barəsində danışması həm etik, həm də hüquqi cəhətdən yolverilməzdir. Ona görə də təklif edirəm ki, Maksim müəllim öz adını dəyişməyincə onun, ümumiyyətlə, ad barəsində danışmasına veto qoyulsun!

aprel 1998

HÖKM

Bekarçılıq idi. Sabir Rüstəmخانlının şahidliyi ilə Səyyad Aranla söz güləşdirirdik. Səyyad müəllim mənim haqsız olduğumu isbata yetirmək üçün öz poeziya yaradıcılığından bir misal çəkdi.

- Mən şer yazan deyiləm,- dedim,- amma sənın şerin onsuz da bəllidi:

Səyyada bax, Səyyada
Torun qoyub qayada.
Yatıb fil qulağında,
Kimsəsi yox oyada.

Üzümü Sabir bəyə tutdum. Yəni ki, necədi?

Sabir bəy siqaretindən bir şirin qullab alıb, çox ciddi bir sifətlə hökm verdi:

- Qafiyəsi bir şey deyil, amma məzmunu düzdür.

may 1998

KİTAB OXUMAĞIN FAYDASI

Bu əhvalat 1996-cı ildə olub. Amma mənim yox, Anar Məmmədخانovun diqqətini çəkib. Mən də iki il sonra ondan eşitmişəm.

Növbəti neft kontraktının müzakirəsi gedir. Əsas sərmayədar Rusiyanın “Lukoil” şirkətidir. Əli Kərimli kontraktın siyasi tərəfinə eninə-boluna döşəyir ki, ay nə bilim, biz Rusiyadan canımızı qurtarmaq istəyirik, hökumət isə onlara neft verir və sair, və ilaxır. Vaxtının 9 dəqiqəsini siyasətə həsr edib, 1 dəqiqəsini də iqtisadiyyata saxlayır və çıxışının axırında deyir ki, “Lukoil”ün iqtisadi durumu da yaxşı deyil, çünki keçən il bir yapon bankından 700 mln. dollar kredit alıb.

Bir şirkətin bu boyda kredit almasının əslində pis yox, yaxşı göstərici olduğunu gözəl bilən Rəsul Quliyev fürsəti fövtə vermir:

- Ə bu müxalifət çox interesnidi e. Ə bə bi kitabdan-zaddan oxuyun da. Ollar bullara pulu havayı yerə verillər? İndi sən nə demək istəyirsən, o qıyıqgöz balacaboy millət var e, ağıllı-yaponnar, ollar dəlidilər?
oktyabr 1998

MİLLƏTİN YAZIQLIĞI

“Yol hərəkəti haqqında” Qanunun müzakirəsində növbə İbrahim Qafarova çatanda Eldar Qəhrəmanov arxadan qışqırdı ki, bəs, ay camaat, heç nə eşidilmir, sakit olun, bu kişi mütləq bir vacib söz deyəcək. Və yanılmadı. İbrahim müəllim adəti üzrə layihəni eninə-uzununa tərifləyəndən sonra dedi:

- Amma bəzi çatışmazlıqlar da var. Vaxtı ilə bir qanun qəbul olundu ki, kiril əlifbasından latına keçək. Yazıq millət qaldı avara. Latınla yazıldığına görə, hələ hamı bir yana, mən, bu xalqın ziyalısı, qanun layihələrini indiyə qədər düz-əməlli oxuya bilmirəm. İndi də deyirsiniz ki, məşinlərin nömrələri ərəb rəqəmləri ilə yazılacaq. Bəs bu millət yazıq deyil, ərəb rəqəmlərini nə vaxt öyrənəcək, nə təhər öyrənəcək?

P.S. İşin ən ləzzətli cəhəti odur ki, mən bu əhvalatı deputat həmkarlarıma danışanda əvvəlcə təəccüblə üzümə baxırdılar. Və ancaq deyəndən sonra ki, ərəb rəqəmləri elə bizim indi istifadə etdiklərimizdir, başlayırdılar gülməyə.

P.S.S. Əstəğfərullah, birdən Siz də indi gülərsiz ha!

dekabr 1998

AURANIN GÜCÜ

Günlərin bir günü YAP-çı millət vəkillərindən olan dostlarımdan biri dedi ki, Heydər Əliyevin, doğrudan da, çox güclü aurası varmış. Soruşdum, necə yəni güclü, nədən bilirsən ki?

Dedi:

- Keçən ay məni bircə saat qəbul elədi. İki gün təsiri altda qaldım.

- Elə bu? Bəs niyə belə az?

- Qoyursan ki?! Sora sənnən görüşdük, bir az ordan-burdan danışdın, genə zayı çıxdı.

yanvar 1999

ONUN BUNA NƏ DƏXLİ?

Məclisə təzəcə gəlib əyləşmişdim ki, gördüm bizdən qabaqkı sırada oturan Kərim Kərimov sağındakı Firdovsi Əliyevi möhkəm danlayır:

- Axı sən nə bilirsən siyasət nədir. Prezidentin adından istifadə edib min oyundan çıxırsız. Eşitdim indi də təzə “Mercedes” minirsən. Bunlar hamısı bir tərəfə, heç olmasa, təbliğatı da düz-əməlli apara bilmirsən. Şit-şit danışib bizi gözdən salırsan.

Bunlara bənzər bir qalaq ittihamdan sonra Kərim müəllim Firdovsini acıqlı-acıqlı süzdü, “heç mən sənin yanında oturmaq da istəmirəm” –dedi və solundakı boş kresloya keçdi.

Guya YAP-çıları barışdırmaq, amma əslində bu məzə fürsətini fövtə verməmək üçün Kərim müəllimə tərəf əyilib onu sakitləşdirməyə başladım:

- Ay Kərim müəllim, axı siz eyni partiyanın üzvüsünüz, niyə dalaşırsınız, mehriban olun, və sair və ilaxır.

Kərim müəllim arxaya dönüb pıçıldadı:

- A kişi, mən bu filankəsin biri filankəsin yanında necə oturum? Hər dəfə iclasdan əvvəl sarımsaq yeyir, sonra da gəlib oturur yanımda. Dözmək olur ki?

P.S. Bu əhvalatı danışdığım ilk deputat Ağabəy Əsgərov oldu. Üzümə bir xeyli təəccüblə baxandan sonra soruşdu ki, hər şeyi başa düşdüm, bəs bu sarımsağın təbliğata nə dəxli var?

fevral 1999

İŞİĞİN SÖNMƏKLİYİ

MM-də işıqlar söndü. Rayonlardakı kimi birdəfəlik yox, elə-belə, müvəqqəti. Təbii ki, mikrofonlar da işləmədi. Eldar İbrahimov M.Ələsgərova təklif verdi:

- Murtuz müəllim, iclası saxlamıyıyıq ki. Gəlin işə başlayaq. Hələlik müxalifətə söz verin danışsınlar, sonrasına baxarıq da.

Təklif M.Ələsgərovun sinəsinə yatdı:

- Düzgün fikirdir.İclasa başlamağımız məsləhətdir. İndi mən müxalifət deputatlarına söz verəcəyəm, ürəklərini boşaltsınlar. Amma mən genə də deyirəm, gündəlikdən kənara çıxsanız, mikrofonunuzu söndürtdürəcəyəm!

fevral 1999

YENƏ YERLİÇİLİK

Deputatlığının üçüncü ilində Firdovsi Əliyev ingilis dili öyrənməyə girişdi. Ara-sıra biliyini möhkəmləndirməkmi üçün, ya göstərməkmi üçün arxa sırada oturan Şadman Hüseynə tərəf dönüb ingiliscə

“ixtilat” eləyirdi. İxtilat deyəndə ki, yəni nə var – nə yox, necəsən, havalar yaxşı keçir. Bunu eşidən Şaitdin Əliyev tənəffüsdə Firdovsiyə yaxınlaşdı və şübhəli-şübhəli baxa-baxa aktual bir sual verdi:

- Ala Firdovsi, Şadmanna zor söhbət eliyirdüz. Ala, bu da talışduu?

mart 1999

TAPINTI

İndicə danışdığım əhvalatı nəzərdə tutub Hacı Mədərdən soruşdum:

- Firdovsinin təzə söhbətini eşitmişən?

Suala sualla cavab verdi:

- Hansın diyirsən, səhər-səhər rengenə girib, çıxanda “Gecəvüz xeyrə qalsun” dimeyini?

* * *

Və hamımız gülüşdük. Hamıdan da bərk gülən Şahlar Əsgərov oldu. Gülüşüb dayandıq. Bir dəqiqədən sonra Şahlar müəllim yenə gülməyə başladı. Təəccüblə üzünə baxdıq.

- Tapdım... Ha-ha-ha... Tapdım... –dedi,- yazıq neyləsin, axı rentgen otağı qaranlıq olur, “gecəniz xeyrə qalsın”ı yəqin ona görə deyib.

mart 1999

HƏLƏ YAŞASINLAR

Şeyx Allahşükür Paşazadə Milli Məclisə gəlmişdi. Anar Məmmədخانov onu danışdırmaq istədi:

- Şeyx, deyirsiniz ki, Xudavəndi-aləm hər şeyi görür, hər şeyi bilir. Bəs Azərbaycanı söküb-dağıdıb-yeyib, üstündən də, mədələri gücə düşməsin deyə badamlı içənləri görmür? Görürsə, bu quldurların canını alıb öldürsün, millətin də canı qurtarsın da...

- Bismillah-rəhmani-rəhim. A bala, bu yazıq Allah neyləsin. Baxır Nizami Xudiyevin televiziyasına, görür hər şey, namxuda, çim yağdı, camaat naz-nemət içində üzür, gecə-gündüz də rəhbərlərə dua oxuyur. O da deyir qoy hələ yaşasınlar.

aprel 1999

AĞZIYIRTIQ MÜXALİFƏT

Məmməd Məmmədov pensiyalarla bağlı Qanun layihəsi təqdim edirdi. Sual-cavab hissəsində Etibar Məmmədov soruşdu:

- Məmməd müəllim, konkret deyin görək, pensiyalar niyə aylarla verilimir?

- Kankreti budu ki, büdcə boşdu dana, ona görə.

- Bəs srağagün maliyyə naziri televiziya ilə deyirdi ki, büdcə doludur?

- Ə deyirdi deyirdi dana,- və üzünü YAP-çı deputatlara çevirdi,- bu müxalifətin yanında söz deyiləsi döyül ha. Elə bilginən, ağzıdarı yırtıxdı, o saat açıb-ağardılar.

aprel 1999

HÜQUQŞÜNASIN ETİRAZI

“İnsan orqanlarının transplantasiyası haqqında” Qanun layihəsi müzakirə olunanda hüquq fakültəsinin tələbəsi Firdovsi Əliyev söz aldı və... etiraz etdi. Ondan, məhz ondan etiraz gözləməyən deputatlar təəccübdən donaraq, diqqət kəsildilər. Bu diqqətdən Firdovsi bəy bir az da ürəkləndi:

- Biz hər dəfə belə otraslevoy qanunlar qəbul eləyirik, onlar da işləmir. Ölkəyə skvaznoy qanunlar lazımdı e, skvaznoy. Yəni cəmiyyətin bütün sahələrini əhatə edən qanunlar. Ona görə də mən təklif edirəm ki, biz transplantasiya əvəzinə, ümumiyyətlə plantasiyalar haqqında qanun qəbul edək. Transplantasiya da onun içində getsin.

oktyabr 1999

ATALIQ QAYĞISI

Ramiz Mehdiyev:

- Hörmətli deputatlar, bu gecə saat üçün yarısında Krupskaya adına doğum evində Azərbaycanın 8 milyonuncu vətəndaşı, necə deyərlər, anadan olub. Şükür Allaha, sağlam və qəşəng bir uşaqdır. Bu münasibətlə hamınızı təbrik edirəm.

Təxminən 1 saat keçəndən sonra, büdcə müzakirələrinin vurhavur çağında Fərəməz Maqsudov söz aldı və elmin maliyyələşdirilməsi sahəsində son illər əldə edilmiş möhtəşəm nailiyyətlərdən xeyli danışandan sonra:

- Üzümü müxalifətə tuturam, -dedi, -siz əldə etdiyimiz bütün nailiyyətlərə qara yaxmaqda məşhursunuz. Bəlkə indi bu yeni qələbəmizin də üstünə kölgə salmağa çalışasınız? Bəlkə deyəsiniz ki, bu 8 milyonuncu vətəndaş heç doğulmayıb? Doğulub axı. Heç bir ölkədə əhali belə sürətlə artmır, amma bizdə artır. Bir soruşun da, bə niyə bə? Çünki iqtidar bu məsələ ilə gecə-gündüz, özü də gənclik enerjisi ilə, yorulmadan məşğul olur.

oktyabr 1999

HÜQUQİ SAVADIN ÜSTÜNLÜKLƏRİ

Eldar Sabiroğlu Amerikadan təzəcə qayıtmış K.Kərimova, guya ki, sataşdı:

- Kərim Kərimov, qayıtmısan? Mən dedim, səni geri buraxmazdar, girov saxlıyallar.

Zakir Zeynalov söhbətə qarışdı:

- Eldar müəllim, axı Siz hüquq fakültəsində oxuyursuz, belə şeyləri bilməlisiz. Bu ömründə mümkün olan məsələ deyil.

- Niyə ki? Bəs terrorizm? Bəs cinayətəkar üsürlər? Elə bilirsiniz, Amerikada da bizdəki kimi stabillikdi? Elə bilirsiniz, onların da bizimki kimi karant prezidentləri var?

- İş sabitlikdə deyil, qardaş. Girov saxlanılan şeyin əvəzində nəyə istəyə bilməlisən. Turalım, Kərim Kərimovu tutdular; əvəzində nə istəyəcəklər ki?!

oktyabr 1999

MÜXALİFƏTİN PAXILLIĞI

Etibar Məmmədovla İlyas İsmayılovun canlı yayımla çıxışından sonra “Sara” televiziyasını bağladılar. Bir neçə gün sonra MM-in iclasında İmamverdi İsmayılovla Oruc Məmmədov müzakirələrə, təbii ki, heç bir məhəl qoymadan şirin-şirin söhbət edirdilər:

- Oruc Paşayeviç, xəbər oldu da, “Sara”-nı bağladılar?
- İmamverdi, bu Etibarı mən çoxdan tanıyıram, doğurdan da, çox – eta – paxıl adamdı. (Oruc müəllimin hərdənbir “eta” deyib “rusca danışmağı” da var).
- Oruc Paşayeviç, mən “Sara”-dan danışırım, sən Etibardan. Deyirəm “Sara”-nı bağladılar.
- İmamverdi, elə mən də ondan danışırım da, Etibar – eta – paxıl adamdı.
- A kişi, atın kosmosa nə dəxli?
- Dəxli var. Etibar düz adam olsaydı, bircə dəfə də gedib – eta – Nizaminin AzTV-sində danışardı. Onu da bağlıyardılar, canımız – eta – qutarardı.

oktyabr 1999

AMİP-DƏ QALMAQLIĞIM

Oruc Məmmədov mən tərəfə, geriyə döndü:

- Nazim, sən – eta – bir bəyanat verib bu AMİP-dən nə vaxt çıxacaqsan e, bizim də canımız qurtarsın?! – dedi və “gördüz də, bunu necə məhv elədim!” ifadəsi ilə ətrafdakılara təntənəli surətdə göz gəzdirdi.
- Qaşında nəsə var, onu sil, -dedim. Oruc müəllim sağ qaşını xeyli sürtəndən sonra: “A kişi, bu qaşında deyil, o birisindədir” – dedim və Oruc müəllim bu qaşılı ilə də bir xeyli əlləşəndən sonra mənə verdiyi sual yadından çıxdı.

* * *

Sən demə, çıxmayıbmış. Növbəti iclasın şirin yerində bir də arxaya döndü:

- Ay Nazim, sən bir bəyanat verib bu – eta – AMİP-dən nə vaxt çıxacaqsan e?!
- Oruc müəllim, -dedim, - bu gün də hazırım. Bəyanatımı da sən yaz. Nə yazsan, olduğu kimi oxuyacam. Bircə şərtim var.
- Nə şərt?
- Şərt odur ki, bəyanatın mətnində orfoqrafik səhv olmamalıdır.
- Arvatrafik nədi ə?
- Yəni hərfləri, nöqtə-vergülü yerində olmalıdır.
- Genə - eta – hoqqa çıxardırsan də! – dedi və üzünü qabağa çevirdi.

Təxminən bir saatdan sonra Oruc müəllim bayaqdan gücənə-gücənə yazdığı bir vərəq yazını mənə uzatdı. Mən də hər şey düz olsun deyə onu arxamdakı Ş.Əsgərova ötürdüm. Oruc müəllim imlasının qiymətini gözləyən şagird kimi gözlərini Şahlar müəllimə zillədi:

- Hə.
- Nə hə?
- Səhv var?
- Hə, var. Birinci cümlədə iki vergül səhvi var.

Bu yerdə Oruc müəllim tarixi bir kəlam işlətdi:

- Adam da iki vergülə görə - eta – partiyada qalar?

noyabr 1999

KIPRIS ƏHVALATLARI

1999-cu ilin noyabrında bir dəstə deputat Şimali Kiprə səyahət etdik. Əla qrupumuz vardı.

* * *

İstambula çatar-çatmaz eşitdik ki, yenə zəlzələ baş verib. Aeroportdakı televizor qarşısında oturub zəlzələ yerlərindən birbaşa reportajlara dilxor-dilxor baxırdıq ki, gözəl şairimiz Qabil fəxrlə:

- Vsyo-taki böyük millətdi türk milləti, -dedi.

Sual dolu nəzərlərlə üzünə baxsaq da, dillənmədik. Təxminən 5 dəqiqədən sonra eyni sözü, amma fəxr intonasiyasını bir qədər də artıraraq, təkrarladı:

- Deyirəm, vsyo-taki böyük millətdi də türk milləti.
- Olmağına elədi, Qabil müəllim, -dedim, - ancaq indi hardan ağlınıza gəldi?
- A bala, -dedi, - bu millət gör nə qədər böyükdü ki, zəlzələdə də kişilər qadınları qoruyub öz sinələrini qabağa verirlər. Bayaqdan deyir ki, filan yerdə 3 kişi öldü, filan yerdə 5 kişi yaralandı, filan yerdə 10 kişinin evi uçdu. Heç gör bir qadının burnu qanayıb?

* * *

Asəf Hacıyev üzünü şairə çevirib pıçıldadı:

- Qabil müəllim, bunlarda kişi adama deyirlər.

Gördüm vəziyyət qəlizləşdi:

- Amma bizdə hər adama kişi deməzlər, -dedim.

Qabil müəllim:

- Yaşa səni, -dedi, - bax ona görə də əsl türk elə bizik.

* * *

İlk axşam yeməyindəyik. Natiq Rəsulov gözəl bir təklifdə bulundu ki, bəs gəlin qadınları masanın baş tərəfində otuzduraq, ixtilatlarını eləsinlər, biz də ayaq tərəfdə oturub bala-bala vuraq. Təzəcə yerləşirdik ki, Samur Novruzov (Allah ona rəhmət eləsin!) içəri girdi, nə etdiyimizi görər-görməz dəhşətli dərəcədə əsəbiləşdi və ətrafdakıların da eşidə biləcəyi uca bir pıçıltı ilə hamının abırını бүkdü ətəyinə:

- Ay yoldaşlar, ay deputatlar, ay sayın millət vəkilləri, siz nə edirsiniz, istəyirsiniz ki Kuzey Kıprıs Türk Cümhuriyyətində tamam-kamal biabır olaq? Gedib ona desinlər ki, sənin deputatların köhnə qaydayla oturur? İndi 17-ci əsrdi? Təcili surətdə hərə keçsin öz arvadının yanına.

Kişinin sözündən keçmədik. Ancaq yarım saatdan sonra ara qarışıb məssəb itən kimi Natiqin təklifini gerçəkləşdirdik. Bir saat da keçəndən sonra Samur müəllim gördü ki, biz tərəfdə möhkəm vur-çatlasındı, dözə bilmədi və yavaşcadan gəldi yanımıza:

- Bilirsiniz, mən, ümumiyyətlə, qorxaq adam deyiləm, qoy gedib prezidentə nə deyirlər-desinlər.

Natiq bəy ona bir az da ürək-dirək verdi:

- Bıy, Siz pirizdenti diyirdouz? Onnan qorxmamağa nə var ki? Mən əvvəl elə bildim ki, arvadı nəzərdə tutursouz.

* * *

Axşamdır. İş-güc bitəndən sonra çay içirik. Asəf Hacıyev başına gələn bir əhvalat danışır:

“Türkiyədə işləməyə təzə gəlmişdim. Bir axşam kafedra müdirim beş yaşlı qız nəvəsi ilə bir neçə dəqiqəlik evimə gəldi, mənə bir kitab verib getdi. Yarım saatdan sonra zəng etdi:

- Şəmsiyyə sizdə qalmayıb ki, Asəf bəy?

- Xeyr, -dedim, - Sizinlə getmədimi?

- Xayı, xayı, lütfən odanızı bir daha kontrol edərmisiniz?

- Əvət, -deyib dəstəyi qoydum və fikirləşdim ki, işə bax ha, kişi nəvəsini itirib, taqsırkar da axırda mən olacam. Ora-bura baxdım. Şkafın qapısını açıb, “Şəmsiyyə, harda gizlənmişən?” dedim. Səs gəlmədi. Dedim bəlkə koridorda qapının dalında-zadda gizlənib. Eşiyə çıxıb “Şəmsiyyə, ay Şəmsiyyə” deyə o baş – bu başa üçcə dəfə var gəl etdim. Yenə bir şey çıxmadı.

Səhərəcən yata bilmədim. İşə çatar-çatmaz özümü hövlnak müdirin otağına yetirdim. Məni görən kimi sevincək bir səslə:

- Şəmsiyyə şuradaymış, Asəf bəy, -dedi və küncdəki çətiri göstərdi. Demə, Türkiyədə buna şəmsiyyə deyirmişlər. Və mən yalnız onda başa düşdüm ki, dünəm koridorda rastlaşdığım adamlar niyə mənə dəliyə baxırlarmış kimi baxırlar”.

Həmin adamlara Natiq Rəsulov da haqq qazandırdı:

- Ha bu yazıqlar neynəsinnər? Görüllər ki, salidni bir kişi o baş – bu baş düşüdü qaridorun canına, həblə “zontix-zontix” diyif duruddı.

* * *

Otelə giririk. Hər əlində bir çemodan götürmüş Natiq Rəsulov yükünün ağırlığından tər içindədir. Otelin işçisi yolunu kəsir:

- Bəy əfəndi, yardımçı ola bilirmiyim?
- Yox, çəkil, özüm aparacam.
- Olurmu ya, bəy əfəndi, kəndinizin də millət vəkili olduğunuzu söylədilər. Lütfən, eşyalarınızı ben alayım.

Natiq bəy çemodanları yerə qoyub izahat verir:

- Ay əmoğlu, mənim diptatdığının qutarmasına bircə il qalır. Onnan sora mənim bacaracağım bir iş var, həblə o da hamballıxdı. Haindi qoymazsan məşqimizi yapaq, abi?

* * *

Avtobusla növbəti ziyafətdən qayıdırıq. Arxada oturmuş Natiq Rəsulov qabaqdakı Zeynəddin Xasmətova səslənir:

- A Zenik, ha sən kələm yidin?
- Kələmi neynirəm?
- Ə, nətəər yanı neynirəm? Bu gün - savax ara qarışcax, ha bu YAP-çıların hamısı aradan çıxcax. Kələm yiyən bərk qaçır da, eşitməmişəm?
- Mən niyə qaçıram, mən sırası üzvəm, qoy Məzdək qaçsın də, bu kişi çlen politsovetdi.
- Ha bu Məzdəyə fikir yoxdu, o, YAP-ı əvvəldən qurannardandı. Fikir bizimkidi e, diyəcəklər ki, ay axmaxlar, bu YAP dağılhadağılda nə ağılnan gedib ora girmisouz?

* * *

Beş ölkədən olan millət vəkilləri, biri də mən olmaq etibarilə, Türk Əsilli Millət Vəkillərinin Dünya Birliyi adında bir təşkilat quracağımız haqqında bəyanat verdik. Həmkarlarım bunu əsasən müsbət qarşıladılar, amma hamısı yox.

Səhəri gün Avstraliya senatoru Tayfun Ərən pərişan idi. Demə, Nigar Ələkbərova axşam-axşam ona yaxınlaşıb xeyli giley-güzar edib:

- Axı bu bəyannaməni bizim nümayəndə heyəti adından niyə İmanov imzalayıb?
- Xanım əfəndi, əvvəla, bəyannamənin mətnini Nazim bəy yazıb, ikincisi də, o, bəyannaməni heyət adına deyil, kəndi adına imzalayıb.
- Yaxşı, -deyə Nigar xanım davam edib, - kəndidi-kəndidi, elə kəndi adıma mən imzalayardım də.
- Vallah, Siz hər halda doğru söylüyorsunuz. Amma nə fərqi var ki, önəmli olan işin yapılmasıdır.

- Fərqi çox böyükdür.
- Nədədir?
- Çox böyükdür.
- Nədədir axı?
- Ondadır ki... Ondadır ki... Ondadır ki, mən qadınam.

* * *

Bakıya qayıtmaq üçün təyyarəyə mindik. İki polis içəri girib pasportları yoxlamağa başladı. Qulamhüseyn Əliyevdən üç sıra qabaqda oturmuş (və hamımıza çox ləyaqətli insan təsiri bağışlamış) həyat yoldaşı Dürdanə xanıma yaxınlaşdılar:

- Pasaportunuza baka bilirmiyiz?
- Nəyə?
- Pasaportunuza.
- Pasportuma?
- Əvət.
- Pasportum məndə yoxdu ki.

Söhbətin uzanmasından getdikcə daha çox hirslənən polis əsəbi şəkildə:

- Olurmu ya?! Pasaportunuzun kendinizdə olması lazım. Nerededir pasaportunuz?
- Qulamhüseynədir.
- Allah-Allah, Qulam Hüseyn kim ya?

Bu dəmdə Qulamhüseyn bəy özünü yetirib pasportları polisə verdi. Canı qurtulmuş Dürdanə xanım üzünü yanında oturmuş Əminə xanıma (Məzdək müəllimin yoldaşına) tutub, həsədin həsrətə qarışdığı avazla tarixi bir söz söylədi:

- A bəji, deyirəm, doğurdan, nə yaşamalılı yerdi e, bu Kipr. Bakıda Qulamhüseyni döyməyən polis qalmıyıb, amma bullar onu heç tanımıllar da.

HƏYATIN QƏRİBƏLİKLƏRİ SİLSİLƏSİNDƏN

“Mətbuat haqqında” Qanunun 2-ci fəslində 15-ci maddə vardı və həmin maddədən belə çıxırdı ki, qəzetçilər nəfəs almaq üçün də lisenziya almalıdırlar. Əleyhinə ha danışdılar, xeyri olmurdu, çünki Murtuz müəllim fəsləli bütövlükdə səsə qoyacaqdı. Səsvermə maddələr üzrə keçirilsəydi, iş bəlkə də düzələrdi. Növbə mənə çatdı:

- Murtuz müəllim, 2-ci fəslin əksər maddələri çox gözəl yazılıb. Amma indi mən nə edim, tək bir 15-ci maddəyə görə bütün fəslin əleyhinə səs verim?

Murtuz müəllim həmişə çətinə düşəndə olduğu kimi, Arif Rəhimzadə ilə məsləhətləşməyə girişdi. Düşündüm ki, Arif müəllim də həmişəki kimi “fikir vermə, işində ol” deyir.

- Murtuz müəllim, -dedim, - Arif müəllimin Sizə nə məsləhət verdiyini bilmirəm, amma bilirəm ki, nə deyirsə, səhv deyir.

- Arif müəllim deyir ki, 2-ci fəslə maddə-maddə səsə qoymaq lazımdır.

- Doğrudan? Arif müəllimdən çıxmayan iş, nə qədər qərribə də olsa, bu dəfə düz məsləhət veribmiş, -dedim və Arif müəllim başda olmaqla hamı gülüşdü. 15-ci maddə Qanundan belə çıxarıldı.

noyabr 1999

PAXILLIĞIN DƏRƏCƏSİ

Şaitdin Əliyev həm də onunla məşhurdur ki, mövzundan asılı olmayaraq hansı qanun olur-olsun, mütləq çıxış yapıb, əvvəl layihəni eninə-uzununa tərifləyər, sonra da bir-iki nöqtə-vergül təklifi verər. Növbəti iclasların birində Oruc Məmmədov guya ona sataşmaq üçün arxadan səsləndi ki, bəs “Şayəddin, kartoçkam yoxdu, nə qanun olsa, etə, mənə də əvəziminə danışarsan”.

Fasilədə yaxınlaşdım Şaitdin bəyə:

- Görürsən də, Oruc müəllim də sənə sataşır. Dünyanın işinə bax ha!

- Alə, həri də. Hələləri çoxdu. Bılar tupoy şeylərdi. Mən ki yurfakda oxuyurəm, qanunnara tekliflər verirəm, paxıllıqları tutur. Murtuz müəllim də ələdü. Alə görmürsən, bi dənə sənə söz vərmiş, bi dənə də mənə?!

dekabr 1999

XALQIN İÇİNƏ GEDİN!

Toğrul İbrahimli telefon nömrəmi istədi. “Vizitka” verdim. Barmağını üstünə çəkib dedi:

- Tisnyonnudu. Yaxşı düzəldiblər. İndi belələrini bizdə də eliyillər.

- Elə bizdə eləyiblər, -dedim, amma başımı “yox” deyirəmmiş kimi yana yırğaladım.

- A kişi, spor eləmə, deyirəm bizdə də eliyillər də. Yüz faiz!

Mən də, yan-yörədəki 4-5 nəfər də gülüşdük. Toğrul bəy sağa-sola baxıb, üzünü Hacı Mədərə tutdu və rahat başa düşsün deyə:

- Şto smeyotis? Ya qavaryu u nas toje delayut də.

Gülüş bir az da artdı. Toğrul bəy hamını acıqlı-acıqlı süzüb fəlsəfi bir tərzdə:

- Ala, sən öl, bu deputatların Azərbaycandan xəbərrəri yoxdu. Ala, xalqın içinə gedün e, xalqın içinə. Getmirsüz, heç olmasa deyilənə inanın. Sən öl, camaatda inam-zad qalmıyıb ki. Deyirəm bizdə də düzəldilər, heç biri inanmır, -dedi və üzünü çevirib, gülməkdən qarınlarını tutan topadan aralandı.

Topa isə, yəni bizlər, yenə də oradaydıq. Hələ də oradayıq.

dekabr 1999

MƏSƏLƏ

Beynəlxalq Valyuta Fondunun dəvəti ilə bir dəstə deputat, o cümlədən mən Vyanada bir konfransa gedəsiydik. Deməli belə:

1. Pasportlarımız diplomatik olduğuna görə viza almaqdan ötrü Xarici İşlər Nazirliyindən səfirliyə nota getməliydi.
2. Bunun üçün MM-dən Xarici İşlər Nazirliyinə məktub yazılmalıydı.
3. Bundan da ötrü MM rəhbərliyi səfərə gedənlərə razılıq verməliydi.
4. Bundan da ötrü Murtuz müəllim Prezident aparatından icazə almalıydı.

Bax elə iş də burda dolaşırdı, çünki icazə verilməyə də bilərdi. Bilsəniz, bu “qəliz problemi” deputatlarımız necə həll etdilər? Düzgün cavabı tapana bu kitabçadan birini hədiyyə verəcəyəm.

Hərçənd ki, oxuyursunuzsa, deməli, onsuz da varınızdı.

dekabr 1999

DİLBİLMƏZ OFİSİANT

Bir Vyana restoranında ofisiyant bizdən sifariş götürərkən Toğrul İbrahimli öz sifarişini özü vermək qərarına gəlir:

- Sup, - sözü çox aydın tələffüz edir, sanki söylədiyinin anlaşılması bundan asılıdır.

Ofisiyant almanca nəsə deyir, güman ki: “nə supu?” soruşur.

- Ya qavaryu sup u vas est? – bu dəfə həm rusca, həm də daha ucadan.

Ofisiyant gözlərini göyür.

- Sup, sup - əli ilə qazana nəsə atırmış kimi işarə verir, - “Qalina Blanka”, bul-bul, bul-bul, - üzünü bizə çevirir, - bunlara söz başa salmaq olmur ki.

Ofisiyant yenə gözlərini göyür.

- Adə, mən ölüm, buna başa salın, mənə bir dənə toyuq supu gətirsin.

dekabr 1999

QANUNLARI OXUYUN, CƏNABLAR!

Vyanada bir axşam maşınla şəhər gəzintisinə çıxdıq. İki nəfərdən başqa hamı getdi. Otelə qayıdanda təəssüratlarımızı bölüşürdük və təbii ki, “çəhrayı” küçədə gördüklərimiz daha qızgın müzakirələr doğururdu ki, deputatlıqdan başqa, həm də “Namus” partiyasının sədri olan Toğrul bəy qarşımıza çıxdı. Nizami Ələkbərov qımışdı:

- Nado bilo s nami poyexat. Mı, pravda, iz maşını ne vıxodili, no vsye-ravno mnoqoye uvideli i uznali.

- Məsələn, nə öyrəndiniz?
- Naprimer, mı vıyasnili, çto v Vene ne vse s namusom, - göz vurub gülür.
- Zakonı nado çitat, qospodin deputat. Kak oni moqut bıt s “Namusom”, yesli oni qrajdane inostrannoqo qosudarstva?

dekabr 1999

ŞƏHƏR ŞƏHƏRDİ DƏ...

Vyana küçələrinin birində sosiska yeyirik. “Silah” da ki, təbii ki, yanımızdadır. Üç-dörd dəfə doldurub boşaldandan sonra Toğrul bəy sağlıq deyəsi olur:

- Nazim bəy, bunu içirəm sənin sağlığına. Deyirəm nə olaydı, bura tək yox, ailəli gələydik. Uşaqlar buralarda gəzişəydilər, biz də elə buradaca, Amsterdamın göbəyində bala-bala vuraydıq.
- Çox sağ ol. Amma bura Amsterdam deyil e, Vyanadır.
- A kişi, Avropa olsun, nə fərqi var, şəhər şəhərdi də.

dekabr 1999

İLHAM COŞARKƏN VƏ YA TƏQSİR KİMDƏDİR

Ertəsi gün seminarın gedişində Toğrul bəyin adından deputat dostum Zəlimxan Yaqubun üslubunda bir “şer” yazdım.

İstər Vyana olsun, istər Amsterdam,
Şəhər şəhərdi də, nə fərqi var ki?!
Əlimdə butılka, ağzımda badam,
Zəhər zəhərdi də, nə fərqi var ki?!

Em-Ve-Ef-in seminarın bir təhər
Başa vurub qurtarıyıq, tay yetər.
Həm dərsdən betərdi, həm dərdədən betər,
Betər betərdi də, nə fərqi var ki?!

Cəfər də bir Səfərdi, Səfər də bir Qəfərdi,
Yavər də Qəzənfərdi, Qəzənfər də Afərdi.
Bunlarda günah yoxdu,
Təqsirkar bir nəfərdi,
Adı da ki - ...

Oxuyub üzümü tutdum həmkarlarıma, yəni qafiyəsini siz tapın. Ən cəld tərpənəni Həmdulla Cəfərov oldu:

- Təqsirkar bir nəfərdi,
Adı da ki - ... Toğrul İbrahilmidi!
- Yaraşmır axı.

- Cəhənnəmə yaraşsın, zato başım salamat olar.

dekabr 1999

ALMAN DİLİNİN İNCƏLİKLƏRİ

Qayıdırıq. Hava dumanlı olduğuna görə Vyanada təyyarəmiz yarım saat gecikib. Kapitan nəşə deyir. Almanca danışdığı üçün, təbii ki, bir kəlmə də anlamıram. Qabaqda oturmuş Hikmət Osmanov arxaya boylanır:

- Nazim, bu nə deyir?

Ağlıma ilk gələn deyirəm:

- Təyyarənin gecikməsinə görə üzr istəyir.

- Köpəyuşağı mədənidilər də. Bizimkilər olsaydı, heç veclərinə də almazdılar.

Arxadan Həmdulla Cəfərov səslənir:

- Nazim, nə deyir e bu?

Yenə ağlıma ilk gələn deyirəm:

- Deyir ki, düzdür, gecikmişik, amma təyyarənin texniki imkanları çox genişdir, çalışacam bərk sürüm, əvəzi çıxsın.

- Köpəyuşağının texnikası zverdi də. Bizimkini bir az bərk sürsələr, tökülüb dağılar.

Yan tərəfdə oturmuş Mahir Əsədov çox vacib bir söhbəti buraxmış adam kimi təntiyə-təntiyə:

- Nə dedi – nə dedi?

Mahir bəyin təyyarədən bir az “ehtiyatlandığını” nəzərə alıb, yeni versiya təklif edirəm:

- Dedi ki, duman olmağına möhkəm dumandı, amma heç nigaran qalmayın, inşaallah, hər şey yaxşı olacaq.

- Kəpəyünün bijdiyinə bax ha, bizi arxeyinnəşdirir. Əmbə əslində samalyot çox apasını şeydi. Tem bole, Mələhət də deyif ki, katastrof olajax.

Yanımdaca əyləşmiş Nizami Ələkbərov təyyarə işlərindən yaxşı baş çıxardığı üçün dözmür:

- Ola bilməz. Doğrudan elə dedi?

- Yox.

- Bəs nə dedi?

- Nə bilim, a rəhmətliyin oğlu, mən nemescə bilirəm?

- Bilmirsən?

- Yox.

- Hə-ə-ə, deyirəm axı, elə deməz.

dekabr 1999

BAŞ TUTMAMIŞ GÖRÜŞ

Qayıdandan sonra MM-in koridorunda Yaşar Əliyevlə görüşdük.

- Nə-tər keçdi seminarınız?
- Yaxşı oldu.
- Em-Ve-Ef sizə bir şey öyrədə bildi?
- Yox.
- Əlbəttə. Sən ollardan çox bilirən. Yəqin sən onları öyrətmişən.
- Yox, mən də öyrədə bilmədim.
- Niyə?
- Heç görüşə bildik ki?!

dekabr 1999

DAHA BİR SƏNƏTKAR

Bayaq içkidən danışdım, yadıma düşdü.

İkicə günlük səfərə gedirdik. Sabir Rüstəmxanlının əlində bir yekə çemodan vardı.

- Ay Sabir bəy, -dedim, - bu çamadana nə yığmışan, araqdı?
- Yox, -dedi, - arasında hədiyyəlik kitab-zad da var.

QƏNAƏTCİLLİK

MM-in növbəti iclasında İbrahim Qafarov növbəti təklifini verdi:

- Dünən YAP-ın I qurultayı başa çatdı. Bu münasibətlə təklif edirəm ki, Milli Məclisin həndəvərində Parlament parkı salınsın.

Murtuz müəllimin bu təklifi sıcaq qarşılamasında da təəccüblü bir şey yox idi:

- Gözəl təklifdir. Mən hətta deyərdim ki, çox vaxtında irəli sürülüb. Mən genə də deyirəm: bir sıra ölkələrdə Parlament parkları var. Məsələn, bu yaxınlarda mən Parisə getmişdim. Onların Milli Məclisinin qarşısında böyük bir park var. Parlamentin sədrinin, onun müavinlərinin heykəllərini də qoyublar o parkda. Genə də deyirəm, bizim Milli Məclisin yan-yörəsində normal bir yer olmadığına görə şəhərin başqa bir görməli yerində belə bir park mütləq salınmalıdır.

Bu israfçılığa dözmədim:

- Murtuz müəllim, ayrı-ayrı olsa, baha çıxacaq. Bəlkə qənaət məqsədi ilə sizin üçünə, yəni Sizə, Arif müəllimə və Yaşar müəllimə qruppavoy heykəl qoyaq?!

dekabr 1999

QURTULUŞ

Ağdam deputatı Yaqub Əhmədov (Allah ona rəhmət eləsin!) gözlənilməz bir etiraf etdi:

- Yoldaşlar, Ağdamda bizim kimi çoxlu Ermənistanlı qaçqınlar var. Onları incidirlər. Belə yaramaz işlərin kökünü kəsmək lazımdı.

Tənəffüsdə Məmməd Məmmədov məni təbrik etdi. Təəccübləndim:

- Nə münasibətlə?

- Nejə nə münasibətinən, a kişi, gələn-gedən Yaqub məlimi göstərif deyirdi ki, Qarabağlıdı, heç demə döyülmüş!

dekabr 1999

FİKİRLƏŞ, SONRA DANIŞ

İclas gedirdi. Guya bitərəf deputatlardan biri guya Toğrul İbrahimliyə sataşmaq üçün yan-yörəsindəkilərə şit-şit göz vurub, “ə, mən ölüm, qulağ asın hələ” dedi və üzünü arxaya çevirdi:

- Toğrul, ay Toğrul.

Toğrul bəy eynəyini çıxarıb köksünü ötürdü və o qədər də böyük məmnuniyyət ifadə etməyən sifətlə:

- Nə var? –soruşdu.

- Toğrul, sən bilirsən də, Heydər Əliyev mənən ötrü Peyqəmbərdən böyük adamdı, -yan-yörəyə bir nəzər: “mən ölüm, fürsət düşsə, bu sözümü ona çatdırın”. – Amma mən onun da partiyasına üzv yazılmamışam. Sən ki bu “Namus” partiyasını yaratmışsan, mən ora girəjəm.

Şadman Hüseyn ənənəvi düzəlişini verdi:

- “Girəjəm” yox, “daxil olajam”, - üzünü bizə çevirib, - ə sən öl, öyrəncəlidilər e bullar.

- Bilirsən, doxtur, mənən ötrü bulların heylə bir fərqi yoxdu, - yenə də Toğrul bəyə müraciətlə, - hə, Toğrul, götürürsən məni partiyanı, ya yox?

Bunu deyib yanındakına ehməllicə bir dümsük vurdu: “gördüz də!”

Əli Nağıyev Toğrul bəyi qabaqladı:

- Səni YAP-a bəlkə də götürəllər, amma ora heç götürməzdər.

- Buy, Əli müəllim, - YAP rəhbərlərindən biri ilə danışmasından fəxr duyduğu üçün üzünə razılıq yazıldı, - Siz də maa protiv getdiniz? YAP-a götürürsünüz-götürürsünüz, “Namus”u da maa çox görürsünüz?

- A kişi, əvvəl fikirrəş, sonra danış da bə. Sən hara, namus hara?

dekabr 1999

ADİ PARTİYA İXTİLATI

Nahar fasiləsidir. Hərəməz bir partiyadan olan 5 müxalifətçi deputat ixtilat eləyirik. Mahir Əsədov hər gün verdiyi sualı bir də verir:

- Nazim, axı bu müxalifət partiyaları niyə birrəşə bilmirlər e? Məncə, taxsır AMİP-dədi.
- AMİP neynəsin, a Mahir, əvvəlcə qoy ən yaxın müttəfiqlər sayılan Müsavatla AXCP öz aralarındakı problemləri həll etsinnər, sonra...

AXCP-çi Qulamhüseyn Əliyev gözaltından Müsavatçı Şirzad Eyyuba baxa-baxa sözümlü kəsir:

- Professor, genə aranı qarışdırma. AXCP-nin Müsavatnan heç bir ziddiyyəti yoxdu.

“Namus”çu Toğrul İbrahimli bu sözlərin səmimiliyinə şübhə etməmiş kimi:

- Kaneşna, Cəbhənin öz ziddiyyətdəri özünə bədi.

Şirzad bəy söhbətə öz töhfəsini verir:

- Əslində ən ziddiyyətsiz Toğrul bəyin “Namus” partiyasıdır. Təkbaşına özü-özüynən intriqa aparası döyül ki!

Toğrul bəy “topu” Mahirə ötürür:

- Kaneşna. O barədə ən yaxşısı ADP-di. İki həmsədrəri var, ikisi də prizentdiyə namizəd olacaq, amma deyillər ki, səsə bölünməyəcək. Hərəsinin öz adamları var də.

Hamıdan fərqli olaraq, Mahir bəy ciddidir:

- Genə bu “Namus”dan yaxşıdır. İki həmsədr varsa, deməli partiyanın ən azı iki üzvü var.

Toğrul bəyin dadına çatıram:

- Düzünü desək, ən ziddiyyətsiz partiya Müsavatdır.

Qulamhüseyn bəyin paxıllığı tutur:

- O niyə heylə olur, professor?
- Bir partiya ki, orda Vurğun Eyyuba baş katib qoyalar, heç səs-küyü çıxmaya, deməli ən stabil partiya elə odur.

P.S. Mən bu əhvalatı Vurğun bəyə danışanda cavabında o da mənə bir zarafat etdi. Sərf etmədiyini üçün yazmıram. O da öz kitabında yazar.

yanvar 2000

NARKOƏMƏKDAŞLIQ

Əhəd Abiyev Masallı meşələrində bəslənilən konoplya plantasiyalarından o qədər danışıbmışdı ki, ad qazanmışdı. Masallı rəhbərliyindən başı açılında hərdən bir də müxalifətə girişərdi.

Növbəti dəfələrin birindən sonra AXCP-çi Nizami Quliyev söz atdı:

- Sən konoplyadan danış, başqa söhbətlə nə işin?
- Yeri gəlmişkən, Masallıdakı kanaplyak mafyasına da elə AMİF partiyası başçılığ edir, yoxsa o boyda binanı nətəər saxlıyardılar.

Ara-sıra yerdəyişmələrdə bulunan və o vaxt AMİP-də olan Cəbrayıl Əhmədov dözmədi:

- Ə, o bizdən döğür e, Cəbhədəndi!
- Kanaplyak məsələsində elə Axıcepe partiyası da AMİF partiyası ilə əlli-əlliyyə şərikdi.

Hamı gülüşdü ki, bəs bunu haradan bilirsən?

- Necə yəni hardan bilirəm? Qəzet oxumursuz? Bu yaxında əməkdaşdığ haqda müqavilə də bağliyıblar.

fevral 2000

TƏƏCCÜB

“Namus” Partiyasının sədri Toğrul İbrahimli Məzdək Hüseynovun gözlərini ona zillədiyini görüb soruşdu:

- Xeyir ola, Məzdək müəllim, nə təəccüblə baxırsan, deputat görməmişən?
- Ə, bə niyə görməmişəm? Bu vaxtacan görmədiyim bircə dənə şey varıydı – canlı namus. Onu da, şükür Allaha, indi görürəm.

fevral 2000

ÜZÜRLÜ SƏBƏB

Çinə səfər vaxtı bir neçə deputat “tolkuçka”da bazarlığa gedir. Otelə döndükdən sonra Səyyad Aran Şəfiqə Məmmədovanı yaxalayır ki, bəs qızıma aldığım gödəkcə, deyəsən, balaca olacaq. O da bunu inandırır ki, sabah mütləq gedib dəyişdirmək lazımdır.

- Şəfiqə xanım, elə şey olar? Səhər Li Penlə görüş var. Vsyo-taki Baş Nazirdi, getməsəm yaxşı düşməz.
- Heç sənən gözdəməzdim, ay Səyyad! Gələcəksən Bakıya, uşaq kurtkanı geyib görəcək əyninə balacadı, ağlaya-ağlaya qalacaq. O məsum qızciğazın göz yaşlarının yanında görüş-mörüş nədi ki?!

İndi səhər görüşdür. Murtuz müəllim deputatları təqdim edir. Səyyad müəllimə çatanda Şəfiqə xanım ayağa qalxır:

- Səyyad Aran üzürlüdü, bazara gedib.

Tərcüməçi hər sözü olduğu kimi tərcümə edir. Yazıq Çinlilərin vəziyyətini təsəvvür edirsiniz də!

Görüşdən dərhal sonra Murtuz müəllim qəzəbli halda Şəfiqə xanımı yanına çağırır:

- O nə sözdü deyirsən – “üzürlüdü”. Belə şey olar?! Abrımız-həyamız getdi. Utanmır Səyyad? Baş Nazirinən görüşdən qaçıb bazara gedəllər? Tay mənim sözüm yoxdu. Qoy hələ qayıtsın, gör neyniyəcəm onu.
- Bilirsiniz, Murtuz müəllim, qızına kurtka almışdı, balaca çıxdı. Yazıq gedəcəydi Bakıya, uşaq zoğum-zoğum ağlayacaqdı. Millətimizin balasıdı da. Mən o uşağın bircə göz yaşını Çinin otuz baş nazirinə dəyişməyəm.

Və... Və Şəfiqə Məmmədova sənətinin sehri ilə Murtuz müəllim yumşalır:

- Hə-ə, o başqa məsələ, -deyir, - elə bildim elə-belə baxmağa gedib.

fevral 2000

TİCARƏT QƏLİZ İMİŞ

Yenə həmin Çin səfərindən qayıtmaq ərəfəsində Maksim Musayev Qərib Məmmədova yaxınlaşır:

- Ay Qərib, başıma iş gəlib axı.
- Noolub ə, pulunu oğruyublar?
- Yox əşi, onu elə gizdətmirəm ki, oğurruya bilsinnər.
- Çamadanı itirmisən?
- Deyirəm, deputatdığa bisavad gəldin, bisavad getdin də. Ə, qastinsada çamadan itər?!
- Noolub-e bəs?
- A kişi, mən bura gələndə bir-iki dostumunan məsləhətdəşdim ki, bəs Kitaya nə aparım, orda nə gedir? Dedilər orda, yanı burda, hər şey var. Axırda biri dedi ki, qoz apar, kitaylar qıyıxgöz şeydilər, nə bilillər qoz nədi. Mən də 10 kilo gətirdim. Burda da mağazinə girib nə görsəm yaxşıdı: qoz nə qədər istəsən, öz də su qiymətinə. İndi qalmışam avara, bilmirəm bu qozu neyniyim.

Oturub xeyli fikirləşirlər. Maksim müəllim “Dordan bu ticarət qəliz şeyimiş” deyib söhbəti yekunlaşdıranda Qərib müəllim təzə təklif verir:

- Ə, 10 kilo qozu burdan təzədən Bakıya qaytarası döyülsən ha. Ver səfirə.

Maksim müəllim acı təbəssümlə:

- Onu da fikirəşmişəm, -deyir. – Verməyinə verərəm e, amma bu səfir-yazıq onu neçəyə satacaq ki?!

fevral 2000

Fəzail Ağamalı ilə Xanhüseyn Kazımlının arasındakı mübahisə zaldan çıxanda təzədən qızıışdı. Artıb-artıb liftin qabağında kulminasiyasına çatdı. Kulminasiya deyəndə ki, yəni iki partiya sədri və deputat başladılar bir-birini hamının gözü qarşısında söyməyə.

Eldar Sabiroğlu cumdu bunları aralaşdırmağa:

- Ə Fəzail, sən YAP-ın müttəfiqisən, nağayırısan, kişini biyabır eləmək istiyirsən?! Bıy, Xanhüseyn məllim, tay belə yox də. Sən ağsaqqalsan axı, o nə sözdü deyirsən?! Olmadı ki!

F.Ağamalı ilə X.Kazımlı da, sağ olsunlar, bir-birini buraxıb düşdülər bu yazığın üstünə:

- Ə, rədd ol ayna (yəni o yana), elə YAP-dakı iclasda aranı qarışdıran sən olmadımmı, - və bayaqdan söydüklərindən bir-ikisini də buna döşədilər.

E.Sabiroğlu suyu süzülə-süzülə aralandı və bu vaxt jurnalistlər cumdular ona tərəf:

- Eldar müəllim, nə olmuşdu, niyə dalaşırdılar, təqsir kimdəydi?

Eldar Sabiroğlu bir ayaqqabısının ucuna baxdı, bir burnunun qabağındakı diktofonlara və nə qədər qərribə də olsa, sözün düzünü dedi:

- Nə Xanhüseyyində taxsır var, nə Fəzaildə. Günah mən axmaxdadı ki, bulları aralaşdırmaq istədim!

fevral 2000

KONSPİRATİV HÖRMƏT

ABŞ-dan qayıtdıqdan sonra MM-ə ilk gəlişimdir. Kərim Kərimov guya məndən narazılığını ifadə etməkcün, amma əslində öz “iqtidarçı sədaqətini” ətrafdakılara nümayiş etdirməkdən ötrü arxaya dönür:

- Hə nooldu, getdin amerkanın yanında məmləkəti biyabır elədin? Siz müxalifətin əlinnən başqa nə gəlir ki?!

Və sair. Görürəm ki, ciddi mübahisə yeri deyil:

- Əşi ollar heç e, Kərim müəllim, əsas məsələ başqadı. Sonra yadıma sal, deyim.

- Bah! Nə deyəcəksən?! Nə sözün var, indi de. Mənim camaatdan sirmim-zadım yoxdu.

Bir az “yox, indi yox, sonra deyərəm”dən sonra:

- De deyirsən, deyim də. Rəsul Quliyev sənə salam göndərdi.

Yan-yörəmizdəki YAP-çılar Kərim müəllimə “hücum” çəkirlər. Eldar Sabiroğlu xüsusi məzələdir:

- Ahaaa! İşin üstü açıldı. Mən həmişə bilirdim ki, bu Kərim Kərimov səkkiz yerə işdiyir.

Kərim müəllim qıpqırmızı qızarır, gah sağa, gah sola dönüb “vallah, boş sözdü” deyir. İki dəqiqə əvvəl mənə söylədikləri nəinki ətrafdakıların, lap özünün də yadından çıxır.

Burada əhvalat qurtardı, amma...

Amma iki gün sonra Kərim müəllim məni MM-in dəhlizində saxlayıb pıçıltı ilə:

- Sənə sözüm var, -dedi və məni bir qırağa çəkib, oğrun-oğrun ətrafa göz gəzdirdikdən sonra:
- Doğrudan mənə salam göndərdi?, -soruşdu.
- Kim?
- O.
- Kim e? - əhvalat tamam yadımdan çıxıb.

Bir də ətrafa göz gəzdirdi. Eşidilməz dərəcədə yavaş bir pıçıltı ilə:

- Rəsul Quliyev də.

Söhbət indi yadıma düşdü:

- Hə, əlbəttə, sənənə zarafatım var?!

Bu dəfə qalib görkəmi aldı:

- Görürsən? Azdan-çoxdan bizim də hörmətimiz var.

mart 2000

OPERAYA DA BİR QUŞ

Deputatlara dəvətnamə verib, “müəllim də orda olacaq” deyib, yarızor-yarıxoş “Leyli və Məcnun” operasına aparmışdılar. Bir dəstə deputat arxa sıralarda mövqe tutmuşdu. Hacı Madər:

- Qərdeşdər, “Leyli-Məcnun”u bilirüy də. Day hamıynan salamlaşduğ, bildilər burdeyiy, durun gedeyün, -dedi.

Mübariz Qurbanlı:

- Hacı, nə danışırısan, -deyib yüksək (çox yüksək!) mədəni səviyyə nümayiş etdirdi, -əsər ayrı, opera ayrı. Qalmaq lazımdı. Və pıçıltı ilə: “Belə məsləhətdi!”
- Ala, Mübariz, opera ayrı deyəndə ki, burda beyəm axırda Məcnun Leyliyə bir şey eliyə bilicey?
- Həlbəttə yox. Eliyə bilsəydi, Leyli-Məcnun olmazdı ki...
- Həri? İnteresni adamsan e. Alə, eliyə bilmiyicey, day burda iki saat neyi gözdüyürsən?

mart 2000

SARALMIŞ ARMUDUN NAĞILI

Milli Məclisin ən ləzzətli vaqəələrindən biri “Armud fraksiyası” idi. İşin məğzi bu idi ki, biri də mən olmaq etibarilə bir sıra deputatlar arasında yarımgizli işbirliyi var idi. Müxalifətçilər öz yerində. İqtidarçılarla sözümlər olanda açıq danışa bilmirdik. Lehinəyə “alma”, əleyhinəyə “armud” deyirdik.

Günlərin bir günü müzakirəyə nə isə çox keyfiyyətsiz bir layihə çıxarmışdılar. Mən növbədəydim. Amma mənə qədər çıxışa 6-7 nəfər yazılmışdı. Fikirləşirdim ki, hələ vaxta var; nədir ki, arada fırlanıb, dostlarla danışacam.

Bu əsnada təklif verdilər ki, çıxışlar kəsilsin. Dirəşdim ki, bəs mən mütləq çıxış etməliyəm. Murtuz müəllim yumşaldı:

- Yaxşı, -dedi, - onda Nazim danışsın, sonra səsə qoyaq.

Gördüm “fraksiya”ya işarə eləməyə vaxt qalmır, belə başladım:

- Cənab Sədr, hörmətli deputatlar! Müzakirəyə çıxarılmış Qanun layihəsi o qədər yarıtmazdı ki, çürümüş armud iyi verir.

Və sonra layihəni ciddi bir tərzdə təhlil etdim. Amma camaat hesabını götürdü. Çıxışımı bitirən kimi bir-iki nəfər də təkid edib, söz almaq istədi. Aranın qarışdığını hiss edən Murtuz müəllim üzünü bizə tutdu:

- Tay təkid-zad olmuyacaq, -dedi, - Özü də bura baxın, siz elə bilirsiniz ki, mənim dünyadan xəbərim yoxdu? Bilmirəm nədən danışsınız? Milli Məclis meyvə-tərəvəz yeri döyül. Yığışdırın o armud məsələsin.

Bu incə qeyddən sonra Qanun səsə qoyulub qəbul edildi.

Ertəsi gün qəzetlər iri-iri başlıqlar verdi: “Layihədən çürük armud iyi gəlir!” və beləliklə də “Armud fraksiyası” adlı gizli ittifaq aləmə əyan oldu.

mart 2000

SƏNƏ GÜVƏNDİYİM DAĞLAR

Rəhbərlik ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyətini Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarmaq istəmir. Biz də, indi dəb olan ifadə ilə desək, israrlıyıq. Dördüncü dəfə eyni təklifi verirəm:

- Əziz Murtuz müəllim, yenə də həmişəki kimi deyəcəksiniz ki, məsləhət deyil. Amma mənə Sizin məsləhətiniz maraqlandırır, deputatların fikri maraqlandırır. Təklifimi səsə qoyun. Görək ölkənin iqtisadi vəziyyətini kim müzakirə etmək istəyir, kim-yox.

Murtuz müəllim gündəliklə bağlı təkliflər vermiş deputatlara cavab verməyə başlayanda arxadan mənə kimsə çağırır. Dönürəm. İxtilatımızın şirin yerində Etibar Məmmədov böyrümü dümsükləyir:

- Məəllim sənnəndi, təklif vermişən, qulağ as də.

Bu dəm Murtuz müəllim çıxışının bu hissəsini ənənəvi “məsləhət deyil” ifadəsi ilə qurtarır. Düşürəm üstünə:

- Murtuz müəllim, dedim axı, Sizin məsləhətiniz mənə maraqlandırır. Təklifi səsə qoyun də. Deputat deyiləm? Təklif vermişəm. Nizamnaməyə görə səsə qoymalısınız. Spiker özü Nizamnaməni pozanda başqalarından nə tələb edə bilər? Və sair və ilaxır.

Etibar bəy uğunub gedir. Qalan deputatlar mənə təəccüblə baxırlar. Heç nə başa düşmürəm. Güllüşsə getdikcə güclənir.

Demə, Murtuz müəllim hələ mənə yox, Asəf Hacıyevə cavab verirmiş.

aprel 2000

YAXŞI İQTİSADÇI KİMƏ DEYƏRLƏR

“Vergi Məcəlləsi”nin müzakirəsi gedişində Zəlimxan Yaqub yerindən qalxıb böyrümdə əyləşdi. Arxamızıdakıları, önümüzdəkiləri çağırıb soruşdu:

- Ay camahat, bax bu Nazim deyirsiz yaxşı ixtisadçıdı, heyləmi? İndi mən muna vergidən bir sual verəyəm, cavabını tafsa-tafdı, tafmasa, eldə-mahalda biyavır eliyəyəm. Siz də şahid olun.

Onsuz da zalda gedən müzakirələrdən baş çıxarmayan və bu səbəbdən də təhərsiz dərəcədə darıxan deputatlar gözlərini Zəlimxan bəyə zillədilər:

- De görüm, fahişələr gəlirərindən vergi verməlidilərmə, yoxsa verməməlidilərmə?

Xoşbəxtlikdən cavab dərhal gəldi:

- Əgər namuslu vətəndaşdırsa, verməlidilər.

İnsafən Zəlimxan bəy hamıdan bərk güldü. Sonra Murtuz müəllimin ona tərs-tərs baxdığını görüb pıçıldı ilə dedi:

- Ayə, bu zalım əməlli-başdı ixtisadçıymış.

may 2000

AĞLAMALI GÜLMƏCƏLƏRİN ƏN YEKƏSİ

Sonra, 2000-ci il noyabrın 5-də Milli Məclisə yeni təyinatlar oldu. Bu əməliyyatın gülməli cəhəti onun adına “seçki” deyilməsi idi. Elə ağlamalı cəhəti də bu idi.

noyabr 2000

İL CÜMLƏLƏRİ

1996-cı ilin Cümləsi Rəsul Quliyevdən gəldi:
“O balacaboy millət var e, ağıllı – yaponlar, ollar dəlidilər?”

1997 – Məzdək Hüseynovdan:
“İkisi də əfəl olub: nə Fərhad Şirinə bir şey eləyə bilib, nə də Kərəm – Əsliyə”.

1998 – Murtuz Ələsgərovdan:
“Mən genə də deyirəm, bəziləri Milli Məclisi siyasət meydanına çevirmək istəyir; biz buna yol verməyəcəyik!”

1999 – Murtuz Ələsgərovdan:

“Milli Məclisə Fransada fransızlar fransızca Nasyanalını Sabranya deyillər”.

2000 – Zəlimxan Yaqubdan:

“Sizi gündüz saat 3-də yaradıcılıq gecəsinə dəvət edirəm”.

Biri də desərtə - Maksim Musayevdən:

“Kitaylar qıyıxgöz şeydilər, nə bilillər qoz nədi!”